Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувла 1923 шера денз ● ШОАТТА, 16 август, 1975 шу. ● № 98 (5169). ● Мах 2 кеп.

ФЕРМАШТА — КХОАЧАМ ХИЛЛАЛ ДОАКЪАР

Республика колхозашкеи совхозашкеи доакъар кийчдара хІанз этта Іалама хьелаш аьттув болаш дац. ХІара фермана Іан кхоачамболлаш тайп-тайпара доакъар Іалашдара деррига низаш оарцагІдаьхад юрта къахьегамхоша.

Цхьатаьра хьелаш доллаше а хилахете я, цхьадолча боахамашка тайп-тайпара да доакъар Іалашдара гІулакхаш. Цхьадолча боахамашка доакъар кийчдара йолаш йолча торонех лерттІа пайда эц, хІаьта воахазахьа сих ца луш тасса леладу уж гІулакхаш.

Йоа Іалашъяра план 67 процент кхоачашъяьй Урус-Мартановски района боахамаша, Шалински районе — 55 процент. Да метаргдоацаш хьал эттад Малгобекски районе — 32 процент, Назрановски — 44, Сунженски — 32 процент.

Ерригача республике 11 августе тІакхоачаш 11 эзар тонн витаминни баьций хьоар даькхад. Из планагІа леохІачох 47 процент я. Из маьхера доакъар кийчдара хьалха латт Наурски район — 65 процент, Сунженски район — 58, Грозненски — 56, Гудермесски — 55 процент. Цунца цхьана Ачхой-Мартановски районе деррига кийчдаь баьций хьоар 32 процент мара дац, хІаьта Шалински районе кхы а кІезигагІа да — 30 процент.

Республика боахамашка шерра дІахьош да силос чуйоллилга. Колхозашкеи совхозашкеи деррига дІайолла езар 681 эзар тонн я. ХІаьта хІанзле 227 эзар тонн дІаеллай. Юкъарча хьайбашта Іай кхоачамбалла йолчох ах дІаелла яьцай Грозненски, Наурски, Надтеречни районашка.

ХІара колхозе, совхозе силос йоллара план тІехкхоачашъе торонаш йолаш я. Доакъар дукхагІа кийчдара кхашкара еррига отходаш, гилуваргий кийнаш, шекара свекла йоархІаш гулъе еза. Эрий баьцаш тІаяьнна цонаш хьакха еза. Цкъа дІайийча дукхача шерашка хьахула баьцаш хан-ханнахьа хьакха еза. Гаьций къона тІъоврронаш лаьттах йохка еза.

Доакъар дукхагІа Іалашдара хІаране бехктокхам лаккбе беза.

ЦІенхаштта тІахьожам лоаттабе беза доакъара. Хьайбаш чусоцадаьчул тІехьагІа дІадодача доакъара хадданза учет лоаттаянза яргьяц.

КПСС Нохч-ГІалгІай обкома пленум

14 августа хилар организационни доп къоастадаь йола КПСС Нохч-ГІалгІай областной комитета пленум.

Пленумо нов. С. С. Апряткин парте Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретарей бюро членей декхарех мукъавалийтар пенсе вахарца дувзаденна.

КПСС Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретерален бюро членаллей пленумо хержар хьалха КПСС ЦК инспекторалла болх баь вола нов. А. В. Власов.

Назрановски «Электронинструмент» заводе дукха болхлой ба шоай пхе шера задани кхоачашъяь. Царна юкъе хьалхарчарца шийи пхе шера задани кхоачашъяьй литейщика Махлоев Мухарбика. ДІадахача шера шийи пхе шера задани кхоачаш а яь, хІара сменагІа нормаш 150—160 процент кхоачашъеш тІайоагІача пятилетка календарагІа къахьегаш ва из.

Ше лелаеча коммунистически къахьегама ударник яхача цІера сий лакха а лоаттадеш хьинаре къахьегаш хиларах дукха совгІаташ тийнад цунна. Царна юкъе я Ленински юбилейни медали Къахьегама ЦІеча Байракха орден.

СУРТА ТІА: литейщик М. Махлоев.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДЕРГДА

Укх шера фийг бола ялат кхедеш я тха бригада. Пятилетка чакхйоалача шера ялат дукхагІа кхедара болча партеи правительстваи соцама жоп луш хьажкІаш дІаюв лаьтташ шердир оаха. Ялата лаьрхІа 540 гектар из культура дІайийра. ХьажкІаш тІайола из майда кхаь звенона тІачІоагІъяьй.

Белгалдаккха деза юрта боахаме из лоархІамера культура кхеяра укх тІеххьарча 18 шера тха совхоза кхоалагІча отделене ахархоша йоккха опыт Іоаяь хилар. Шоай гІулакх дезаш болча, хьажкІаш кхее хьувча нахах ба оаха звеньевойла хьожабаьраш. ЦхьоалагІча звенона керте латт Чагаев Сайд-Махьмад, шоллагІча звенона кулгалдеш ва коммунист Джабраилов Лаьча, хІаьта кхоалагІа звено Шонпов ШахІаба я.

Звеньевойшта хьалхе а ловзар шоаш хьажкІаш кхеергйоза кхаш. Цар коллективаша шоаш кийчдир лаьтта, кхоачамболлаш хьаьндир. Лоацача агротехнически хана дика фу дІалийра. Ха па туллийташ обработка йир.

Хьайбайн лаьттанцара йоален продукташ йоахалга а кийчъелга а алсамдаккхара партеи правительстваи соцам арабаьнначул тІехьагІа шерра яхь яьржар звеньевойшта юкъе. ХІараваьр котвала гІерт.

ХІанз хьатІаккхаьчай хІара гектара хьувкъам мел хургба ха йиш йола ха. Дикача хьала тІа я массайолча звеньяй хьажкІаш. Къаьстта дика хиннай Чагаев Сайд-Махьмада звенос лелаю 200 гектара тІа хьажкІаш.

— Дика хиннай тха хьажкІаш, — йоах звеньевойс. — Укх шера уж хьувкъаяра аьттув болаш хиннадац Іалама хьалаш, цхьабакъда са новкъосташа дукха къахьийгад кхашка. Дуккхача шерашка из культура кхеяра опыт накъа яьлар тхона укх шера.

Дукха ха йисаьц пятилетка чакхйоалача шера шоллагІа хьувкъам чуэца беза ха хьатІаккхача. Ка болча ялата хьувкъам лоха хиннача укх шера да йойташи ханнахьея хьажкІаш чуяр мел лоархІамера гІулакх да дика кхетадеш ба тха бригада болхлой.

Деррига низаш оарцагІдаьха кийчъяь дІаоттаяьй оаха хьажкІаш чуэцача эшарг мел йола техника.

Механизированни хьисапе чуэцаргья оаха хьажкІаш, кІезигагІа дола дакъа мара кулгашца хьа ца йоахаш.

ХьажкІаш хьокха кхоъ комбайн я. Оаха хьалхха даьча лоархІамех тхона кхы а пхиъ комбайн эшаргья. Из низ тха болаш бац. Из теркалде дезаргда совхозеи районеи кулгалхоша.

ДІадахача шера аз кулгалдаьча звенос 250 гектарах хІаране тІара 38 центнер фуальяьха хьажкІаш яьхар, план 31 центнер йолча.

Укх шера тха коллективо дош деннад 540 гектарах хІаране тІара 40 центнер фуальяьха хьажкІаш чуя.

Кхашкара хьажкІаш хьаувза кхы а тракторни прицепаш эшаргья тхона.

Тха коллектив дог тийша я паччахьалкхенна денна дош кхоачашдергхиларах. Эшаш долчун йоахо яр совхоза кулгалхошка да.

И. ЧАГАЕВ,
Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза тракторно-кхаш лелаеча бригада бригадир.

ИйслагІча пятилетка тІеххьарча шера задании пхе шера плани ханал хьалха кхоачаш а еш, КПСС XXV съезда сийленца накъаяхара доккхий социалистически декхараш тІайийцад «Нефтегазпромавтоматика» СПКБ Грозненски опытни завода ерригача бригадаша. Царна юкъе хьалха латтачарех я Дубровин Александр Андреевич керте латтача слесарий-сборщиккий бригада. Юкъера лаьрхІача хІара сменагІа норма 140 процент кхоачашъю цо. Цудухьа хІанзлехьа шийи пхе шера задани кхоачашъяьй бригадо. Иштта къахьегаш хиларах еннай цунна «завода дикагІйола бригада» яха сийлен цІи.

Цу бригаде хьинаре къахьегаш белгалбаьнна ба слесараш-сборщикаш Ржевский Владимир, Колесников Геннадий, Клименко Василий, кхыбараш.

СУРТА ТІА: керда хьаезача продукце чертежагахьожаш ба слесараш-сборщикаш В. Ржевский, Г. Колесников, В. Клименко.

И. ПЛИЕВА сурт.

Марша доагІалда шо!

ЧакхйоалаІ латт школай ремонт. Классашкара мебель кердайоаккхаш я. Эшача инструменташца, приборашца Іалашъеш я лабораторешт, иштта Іалашъю гойтара пособеш а, кхыдараш.

Бакъда, из деррига дича а доалаш дац школа дешара кердача шера кийчъелга. Бераш та хьеха кхоачамхиллал хьехархой хила а беза. Уж тоъац вай республике. Цудухьа вежарашха йолча республикашта, краяшта, областашта Нохч-ГІалгІайчеша новкъостал дара бІаьш бола хьехархой ухийт хІара шера.

Укх шера а нитал нах боагІаргба вай республике. Укх деношка ера Адыгейски педагогически институт чакхъяьккхача педагогий йоккха группа. **Я. БУБНЕНКО.**

Мишта лел ялат дІалулга

Республика дукхагІйолча районашка ялат хьекха, аьрда даьннад. ХІанз сихденнад хьатташка из ялат цІендеш приемни пункташка дІадалара балхаш. Республика массайолча районел хьалха паччахьалкхенга ялат дІа а луш план 135 процент кхоачашъяьй Шелковской районо.

Паччахьалкхенга ялат дохкара план 114 процент кхоачашъяьчул тІехьагІа кхы а ялат дІалуш да Урус-Мартановски района боахамаш. 14 августе 34 тонн приемни пункте дІакхачийтай цу района совхозаша. Грозненски, Малгобекски, Шалински районаша укх тІеххьарча деношка дукхагІа дІалу ялат. Масала, 14 августе Малгобекски района боахамаша Даьхен амбарашка 171 тонн ялат чутессад, хІаьта грозненцаша — 505 тонн.

ТІеххьарча кІира цаІ тонн ялат дІаденнадац Гудермесски района боахамаша.

Дуккха хана денз план кхоачашъе гарга йолаш хьайоагІа Сунженски район. Хьатташка ялат цІендара балхаш дика вІаштІехьдаьхача цхьан-шин дийнахьа юхе диса 71 тонн ялат дІаденна яргьяр района колхозаш. Из торо укхаза йолаш я. Лакха хьувкъам Іалама хьалаш кхебе аьттув болаш хиннадеце а ахархоша дукха къахьийгад пятилетка чакхйоалача шера ка бола ялат дика кхедара. Района хьалха латтача боахамаша планал совгІа ялат дІадала лаьрхІад. ХІаьта хІанз приемни пункташка дІачулуча тайпара ялат дІалулга дІахо доде район кхы а цхьан кІира план кхоачашъяь яргьяц. 14 августе 19 тонн мара дІаеннаяц.

Хьалха санна план кхоачашъяра тІехьадус Назрановски, Наурски, Надтеречни районий боахамаш.

14 август тІакхоачаш республика боахамаша Даьхен амбарашка чудоассадаь ялат 81202 тонн я. Из хул планагІа лаьрхІачул 74 процент. Цхьан дийнахьа республике приемни пункташка цхьа эзар тонн гаргга ялат дІакхаьчад.

Цхьан районера хоамаш

ГРАФИКАЛ ХЬАЛХА

АргІанарча КПСС XXV съезда сийленца накъадахара яьржача социалистически яхьа юкъе баха дика къахьегама толамаш доахаш хьабоагІа Урус-Мартановски района «Гехинский» совхоза ахархой.

Лоацача агротехнически хана ца дойташи гурахьа дийна ялат чу а йийца кхоачашдир Даьхен хьалхашкара декхар.

Цхьацца йоалаш кхашкара араяьлар комбайнаш. Эстафета дІайийцар трактористаша. ХІанз боахаме сихдаь дІахьош да лаьтта оахилга. ПланагІа 1809 гектар йолча хІанзле ши эзар совгІа гектар аьха а аьха минеральни удобренешца обработка яьй. Техниках лерттІа пайда а эцаш оахам деча механизатораштa юкъе хьокхам телаш тешшаме болх барца белгала ва коммунист Оздиев Баудин. ХІара дийнахьара норма ДТ-34 яхача шийи тракторца 130—140 процент кхоачашъю цо.

Цунца цхьана деррига низаш тІадахийтад укхаза хьайбашта доакъар Іалашдара. ХІанзле 200 гектар силоса хьажкІаш хьаккхай.

●

ХЬАЙБАШТА — ШОРТТА СИЛОС

Ка бола ялат чуийца даларца района боахамашка дІадоладир силоса хьажкІаш хьокхилга. Дика кийчо яь силос йоллилга дІадоладир Мичурина цІерагІча совхозе. Цу боахама шоллагІча отделене цхьа кІира гаргга ха я из болх дІаболабаь.

Сеца ха йоацаш хадданза болх беш я Межидов Ахьмада звеноцара кхоъ агрегат. 83 гектар я Ахьмада силоса кхеяь хьажкІаш. Укх шера хьажкІаш дика хьувкъае Іалема хьалаш аьттув болаш хиннадеце а ахархоша дукха къахьийгад хІара гектара хьувкъам лаккбе. ПланагІа хІара гектара тІара 153 центнер моша хьажкІаш хьакха езача хьалхарча деношка а гучадаьлар 300—320 центнер йоалаш хилар.

Силос йоллача керда гІулакхаш юкъе доаладаьд боахаме. ХьажкІаш яхьаш кІоага тІа хьаена машина Іойоассаеш шиъ саг мара вац. ХІаьта автомашина шин-кхаь минута мара латтац. ЛаьрххІа яьча кийчонца механически хьисапе Іойоассаю машина. Цо лакхъю къахьегама овсарле, хІаьта ха кІезигагІа йов. Белгалдаккха деза укх боахаме транспортах лерттІа пайда эцаш хилар. Совлен рейсаш ергйоацаш автомашина дІамабохьалу кхь тІабулл.

— ХІанз кхашкара балхаш сихденнача хана боккхача лоархІаме да, хІара сахьат,— йоах отделене управляюще Мажиев Іалавде. — Дукха доахан да тха отделене. ХІара бежана кхоачамболлаш моша а гІожа а доакъар Іалашде деза. Из дика кхета а деш къахьегаш ба механизатораш.

Хадданза ферме моша хьажкІаш хьаувзаш пхиъ машина я. Дийнахьа 350—400 тонн хьаоз цар. Лакхара хьокхамаш доах шофераша Анзоров Дортас, Исраилов Дудас, Гелоев Мовладе, Далаев Халата. Царна юкъе шерра социалистически яхь яьржай.

С. МАДАГОВ.

ВИЗИТ ЧАКХЪЯЬННАЙ

ВАРШАВА, 12 август. **(ТАСС спец. корр.).** Тахан КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин Жешувски воеводерча город Мелеце хилар, цига из хьежар СЭВ членаш долча мехкашта юртбоахама авиаце яйга самолеташ яра специализаци еча авиационни заводага.

А. Н. Косыгина къамаьл хилар воеводски Іаьдала викалашца, завода кулгалхошцеи производстве хьалха латтарашцеи.

Цу дийнахьа А. Н. Косыгин Жешувера Москве вахар. Советски Союзеи Польски Халкъа Республикаи паччахьалкхеи байракхашца хозъаьча аэродроме А. Н. Косыгин накъавоаккхаш бар ПОРП ЦК Политбюро член, ПНР Министрий Совета Председатель П. Ярошевич, ПНР Министрий Советерча планировани яра комиссе председатела заместитель Я. Хрынкевич, ПОРП Жешувски воеводски комитета хьалхара секретарь Л. Котарба, кхыбола официальни нах. Накъавоаккхачарца юкъе вар СССР гІулакхий ПНР-ера ханна вола поверенни Г. И. Рагулин.

Польски Эскара сийлен ха дар оттадаь.

* * *

12 августа Москве цІакхаьчар ПОРП ЦК Политбюроси ПНР Министрий Советои вехарца доттагІлен визитаца Польски Халкъа Республике хиина КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин.

Советски Союза паччахьалкхеи байракхашца хозъаьча аэродроме А. Н. Косыгина накъабаьхка бар новкъостий Ф. Д. Кулаков, И. В. Капитонов, СССР Министрий Совета Председатела заместителаш И. В. Архипов, Н. К. Байбаков, В. Э. Дымшиц, В. А. Кириллин, М. А. Лесечко, В. Н. Новиков, И. Т. Новиков, З. Н. Нуриев, Л. В. Смирнов, Н. А. Тихонов, СССР министраш Б. Ф. Братченко, Н. С. Патоличев, В. Д. Шашин, СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министра хьалхара заместитель В. В. Кузнецов, СССР Министрий Совета гІулакхий управляющи М. С. Смиртюков, кхыбола официальни нах.

Накъабаьхкарашца вар ПНР гІулакхий СССР-ера ханна вола поверенни Владислав Напера́й.

(ТАСС).

Л. И. БРЕЖНЕВА АМЕРИКАНСКИ КОНГРЕССМЕНИЙ ДЕЛЕГАЦИ ТІАЭЦАР

ЯЛТА, 14 август. (ТАСС). Тахан укхаза КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева тІаийцар Советски Союзе официальни визитагІа йола цальта спикер К. Альберт керте латта США конгресса палата викалий делегаци, корта болаши дагар дар дувцаши къамаьлаш деш дийцар советско-американски отношеней дешаш, хІаьта иштта дунен халкъашта юкъера цхьайола проблемаш.

Л. И. Брежнева белгалдир, вахаро хьахьокхача тайпара советски американски халкъий хьашташа дІадехарашца доагІаш, дунен халкъашта юкъера хьал тоадара, массане а юкъара машар чІоагІбара гІо деш укх тІеххьарча шерашка СССР-и США-и юкъера отношенеш белгала йоалаш тоаяра баь барт боккха лоархІам болаш хилар.

Къамаьл деш боккха теркам тІабахийтар дунен халкъашта юкъерча актуальни дешаштеи паччахьалкхенаштa юкъера отношенеш дІахо тоаяра йолча торонаштеи. Уж хьаеллалу дунен халкъашта юкъера кхоккам кІаьдбара керда хан-юкъ дІайолаяьча кхерамзлени цхьана гІулакхаш леладарей паччахьалкхений Европа юкъарча Совещание шийи болх толаме чакхбаккхарца.

Къамаьл деча дакъа лаьцараша белгалдир шинна а оагІонна пайдане хилара, цхьатара бокъо хилара а чуча гІулакхашта вІаши юкъе ца гІертара а лаода тІа советско-американски отношенеш дІахо дегІайоалаяра боккха лоархІам болаш хилари уж дегІайоалае йоккхий торонаш хилари. Шинна а оагІоно хьаьвлар гервашна кийчлулга сахдара доазув декхари соцадари, царца стратегически даьш а долаш эффективни гІулакхаш даиза даргдоацилга.

КПСС ЦК Генеральни секретарен американски конгрессменашеи хьакхайкадир цхьана леладу советско-американски гІулакхаш дегІадоаладара лоархІаме хан-юкъ хьайийлла йола «Аполлон—Союз» цхьана яь экспериментальни полет толаме чакхъялара шоаш раьза хилар.

Халкъашта юкъе дувцар вІаши кхетадар кІоаргдарай царна юкъера доттагІлен гІулакхаш чІоагІдарай лакхехьарча законодательни органий лоархІам белгалбеш, шинна а оагІоно белгалдир СССР Лакхехьарча Советаи США конгрессаи юкъера бувзамаша контакташи леоагІа лелаяр лоархІамеи пайданеи долга.

Къамаьл деш советски оагІонгара дакъа лаьцар — КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, КПСС ЦК секретара Б. Н. Пономарева, СССР Лакхехьарча Совета Къаман Совета председатела В. П. Рубена, СССР Лакхехьарча Совета депутаташа Г. Э. Цуканова, Г. А. Арбатова, Л. М. Замятина, американски оагІонгара — конгрессменаша Р. Майкла, М. Прайса, К. Заблоке, Э. Боланда, Д. Брадемаса, Д. Латта, Д. Куиллена, Ф. Бертона, В. Грина, Т. Бевилла, Б. Арчера, Г. Даниэльсона, М. Феnвика, хІаьта иштта СССР-ча США посола Уолтер Дж. Стессела.

Л. И. БРЕЖНЕВА КЪАМАЬЛИЙИ ДОКЛАДИЙИ СБОРНИК

Политически литература издательствас арахийцад «ХІанзарча этапе КПСС экономически политика керттерча дешашех» КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева къамаьлийи докладийи ши том йолча сборника шоллагІа книжка.

ШоллагІча томо чулоац 1970 шера апрелан 1975 шера июлан юкъера ха. Сборника материалаш тІа кІоарггеи массе а оагІорахьареи хьахьокх парте экономически политика чулоацам, коммунизм хьалъеча хІанзарча хана советски халкъа хьалхашка латтача экономически декхарий лоархІами уж кхочашдара накъаши. Анализ яьй социалистически экономически интеграце лаода тІа дунен социалистически система дІахо дегІаяра, вежарашха долча мехкаша дуккхача оагІонашкахьа цхьана къахьегара перспектива. Марксизма-ленинизма позицеш тІара дува кхыча мехкашца машаре цхьана дахаран вІаши пайдане хиларен принципаш тІа цхьана къахьегара дешаш.

(ТАСС).

СИЙЛЕН ЦІИ ДАЬКЪАЛА ХИЙЛА

Мелиораци яра даькъе дика гІулакхаш карагІдувларах РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума УказагІа «Чечено-ингушводстрой» гІишлошъеча управлене № 3 йолча дІа-юха лелача механизированни колонна бульдозера машиниста Терещенко Павел Ефремовича еннай Российски Федераце заслуженни мелиоратора цІи.

Чиркея миллионаш

МАХАЧКАЛА. 14 август. **(ТАСС корр. В. Ратенков).** ДІалаха шу чакхдоалаш болх бе йолаеннача Чиркейски ГЭС-а хьалхарча турбина тахан хьаяьй кхо бІаьлагІа миллион киловатт-сахьат электроэнерги. Царех ялх миллион планал совгІа яьккхай.

«ЦІИ ЯЬННАЧА МАЙРАЛ ГОЙТАРАХ» ЙОЛА МЕДАЛЬ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ОБВОДНИ МАШИННАЬКЪА ТІА ЯЬННА ЦІИ ЙОАЕЧА ДАКЪА ЛАЬЦАРАШТА ЯЛАРАХ ДОЛА РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Социалистически доалахье цІера кІалхара йоаккхача майрал гойтарахи шоаш ца кхобабахи СССР Лакхехьарча Совета Президиума цІерагІа совгІат дулла:

«ЦІИ ЯЬННАЧА МАЙРАЛ ГОЙТАРАХ» ЙОЛА МЕДАЛЬ

1. Чурча служба воккхагІча сержанта **Дергачев** Иван Николаевича — Нохч-ГІалгІай чурча гІулакхий министерства 10-ча военизированни цІера часта отделене командира.

2. Чурча служба воккхагІча сержанта **Маврин** Анатолий Дмитриевича — Нохч-ГІалгІай АССР чурча гІулакхий министерства 10-ча военизированни часта каравла начальника.

3. Чурча служба майора **Никулин** Вячеслав Сергеевича — Нохч-ГІалгІай АССР чурча гІулакхий военизированни цІера часта отряда начальника заместитела.

4. **Погорелый** Петр Ивановича — Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозне станце поездаш вІашагІъеккхачоа.

5. Чурча служба зІамагІча сержанта **Сайдулаев** Земана — Нохч-ГІалгІай АССР чурча гІулакхий министерства 7-ча военизированни цІера часта воккхагІча пожарнена.

6. Чурча служба сержанта **Сугаипов** Кюри Дагисовича — Нохч-ГІалгІай АССР чурча гІулакхий министерства 9-ча военизированни цІера часта отделене командира.

7. Чурча служба полковника **Щербино** Анатолий Васильевича — Нохч-ГІалгІай АССР чурча гІулакхий пожарни охрана управлене начальника.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва. 1975 шу, 14 август.

КЕРДА ГОРОД ХЬАЛЪЕ ЙОЛАЯЬЙ

ИГНАЛИНА (Литовски ССР). (ТАСС). Литве малхбоален оагІонгахьарча хозача моттиге торжественни хьале Іобиллаб энергетикий керда город йилла лаьрхІача хьаллеш долча хьалхарча нах чубахача цІенкой хьалхара кхера. Укхаза бІихаргба гІишлошъераши Прибалтике хьалхарча атомни электростанце эксплуатационникаши. ПроектагІа хьалдеелаьрхІад пхи этаж йола цІенош, торгови бытовойи центраш, юкъера школа, культура ЦІа, кинотеатр.

Из — республика энергетикий шоллагІа город я. Царех хьалхарча, 1,8 миллион киловатт мощность йола Литовски ГРЭС хьалъяьча, Электренай яхача городе хІанз 15 эзар саг вах.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ПАРТГРУППА — КОЛЛЕКТИВА ДОГ

«Красный молот» завода механически цеха кхоалагIча участкан коллективо сийленца лелаю Советски Iаьдала 50 шо дизара цIи. Социалистически яхье даим санна цхьоалагIа е шоллагIа моттиг йоккхаш хьайоагIа из. Участка болхлошта юкъе цаI вац тIехьаусачарна юкъе, царца дукха ба коммунистически къахьегама ударник яха цIи лелаеш. КПСС XXV съезда сийленца накъабахара кийчо еш болча царна дикка тIеххоачашъю хIара беттаса заданеш.

Цу участка коммунисташа, шоай авангардни лоархIам лакха а лоаттабеш, къахьегамхой оагIонгIоах социалистически яхь шергIа йоалжаяра. Иштта бехктохкаме хеташ леладу цар из гIулакх участка партийни группа яь лелаяра дош даим шийна балха юкъмоттиге лоатталеш долаш.

ОТК мастер К. С. Никифоров керте латтача цу группана чуъоагIа 6 коммунист. Царех цаI ва разметчик В. М. Пырщенко. Сменни заданеш 30—50 процент тIеххоачашъю цо. Шоай балха декхар бехктохкаме хеташ кхоачашдеш коллективе боккха кхетама болх беш ба мастераш И. П. Шабалин, Б. П. Сущенко, контролер И. А. Детистова, токарь-разметчик П. Т. Каратун.

Группера вIь коммунист агитатора декхараш кхоачашдеш ва. Цар хаддаза дIайовзийт партен правительстван политика. Укх деношка цар беседаш йоа Европе кхерамзален дIа-юха гIулакхаш лелададеи совещание итогех, Хельсинке Л. И. Брежнева даьча къамаьлахи лаьца. Из форум вIашагIкхетарах а цун балха итогашта а чIоагIа раьза ба нах. Цар политически общественни хьинар юхь а айдир цу гIулакхо.

Партгруппа коммунисташа дукха болх бу къонабарий сакхетам лакхбара. Цаьна балха а вахаре а эша новкъостал дара. Цар кагийча наха дIайовзийт шоай йIаьхий къахьегама опыт, завода коллектива сийлен традицеш дувц, уж къахьегамца дог-уйла йолаш хьалкхебе гIерт. Цу тайпарча наставникех лархIа беза участкера токараш В. С. Кожуров, В. Н. Бандарьян, Д. С. Ильчищиков. Цу кадрови болхлошта новкъостал ду В. И. Чихецкена, Э. Я. Абдулважитовна, В. И. Малаевца професси караерзае. ХIаьта коллективо шоай ленна йоакхо елга хоаш бола уж творчески къахьега гIерт.

Наставникаш каст-каста кагирхой бахача общежите хул. Иштта къонабараш миштта бах, цар шоай мукъа ха миштта дIахьу хов цара. Цу тайпара цкъа ветеранаца щоацитта кгаметта дIаоттаргйола тешаме къамаьле хьалхехо. Цу балха даим шийтеша тIаоттабеш я уххазара партгруппа. КIеIанга дац уххаза тIехьхьам эша мегаргболча тIехникача болхлой: токарий Е. Н. Балашева, В. С. Кожурова, сверловщикий Г. А. Гулушаура, В. И. Лобенко балха опыт шоай къахьегаме дика шаьрбанна боацараштa дIайовзийтара.

Участка коммунисташа хаддаза кхетама болх бу шоай коллективе, хIаране балхахоча бехктохкаме общественни гIулакхаш санкеташ яй а беш. Каст-каста болхлошца беседаш еш хул партгрупорг К. С. Никифорова ше, вокхагIа вола мастер В. В. Синельников, мастер И. П. Шабалин. Цудухьа хIанз цар коллективе латта сиг кхоорган участка, цеха, завода болх бахьана ше бехктохкаме волга кхета ца деш.

К. СОКОЛОВ.

Таджикски ССР. Парте членийн кандидатийн хьинар айдар дукха Кулябски областерча Восейски района Ленина цIерагIча колхоза партийни организаце шерра пайда эц коммунисташа партийни собранешка шоай производствени а общественни а балхах, идейно-теоретически дегIаяхарах йола отчеташ яр санна йолча формах. Дукха ха йоаццаш цу тайпара отчет йир боамби лелабеча бригада бригадира. Социалистически Къахьегама Турпала ССР Союза Лакхехьарча Совета депутата Абдуллоев Гафора. Из керте латтача бригадо пачхьалкхенга боамби бохкара пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяьй.

Шийн йоккха 25 шера лаьтта леладара опыт коммуниста Г. Абдуллоева раьза а волаш дIалу кхыча боамби лелабераштa, новкъостал ду балха тIехь лаккхара хьоаккхамаш дахийта, боамби дукхагIа хьувкъабайта. Депутат хилаьрга хIежа, Г. Абдуллоева инициативагIа Ховалинге хьалъяьй юкъера школа, Московски районе аьшкбетона изделей завод хьалъеча ахча хьожадаьд.

Ше наха везавалийта а вовзийта а вIаштIехьдаьннад Г. Абдуллоева, алхха дика къахьегарца даьнна ца Iеш хаьржархой терко еш, цар хьашташ кхоачашдеш хилар бахьан долаш а. Из дика организатор, хьинаре общественник ва, дукха ду цо наьха вахар хозагIа, дIаьхегIа хилийта гIерташ.

СУРТА ТIА: Коммунист Гафор Абдуллоев партийни собране отчет луш ва.

Н. МИРЗОЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

АТТЕИ ПАЙДАНЕИ ГIУЛАКХ

Къахьегамхой материальни хьал-торо лакаддаш дегIайоагIаш хилара дола доккха тешал да сберегательни кассашка дIадоахка ахча да тIехь совдоалилга. Укх пятилетка шерашка 82 миллион сомага дIакхоачаш дегIадоннад къахьегамхоша Нохч-ГIалгIай республикерча сберегательни кассашка дIадехка ахча. Дуккъал укх шера хьалхарча ялх бетта 113 миллион сомага дIаккхоачаш алсамдаьннад из. 264 сберегательни кассе шоай ахча леладу 259 эзар саго, вешта аьлча республике вахача хIара виьнех цаI цига ахча дIадехкаш ва.

Шоай рузкъа хьумат деш леладара сберегательни кассаша гIоделга дика кхетадаьд цига ахча дIадехкача вай республикерча къахьегамхоша. ХIаране сберегательни книжка тIа уллача ахчан дуккъал хойташ дац кхыбараштa. Цул совгIа сберегательни кассашка шоай рузкъа леладарах процентех е кхаж барах лаьрхIа ахча тел пачхьалкхено. ДIадахача шера проценташтех кхажехи лаьрхIа 4.3 миллион сом совгIа ахча деннад сберегательни кассашка шоай ахча уллaдераштa.

ДоккхагIча дакъе бахача наха сберегательни кассашка леладеча ахчах латт пачхьалкхен финансови кредитни ресурсаш. Кредитни системага гIолла халкъа бахамга дIадохийт из рузкъа. Иштта наха юкъе ахча леладга чIоагIдара а боккхача лоархIаме да сберегательни кассашка из дуккхагIа дIадехкилга. Кхаь процентах йолча заемий облигацеш йохкаш совдоалачул чоттух лаккхду пачхьалкхен бюджет. Цу тайпара экономикен культурен дегIаяра боккхача лоархIаме я сберегательни кассаш. Бахача наха Iодехка шоай совнагIа дола ахча ди тIехьа дегIайхаш латтача къахьегамхой хьашташ кхоачашдарга дIадохийт пачхьалкхено.

Наха шоаш хьадена Iодехкачох лаьтта Iаш сберегательни кассашкара ахча. Сберегательни кассашка хьа а ца бола гIаш шоай счета тIа совнагIа дола алапий, пенси, кхыйола долодаш хьакхухьийт дуккхача къахьегамхоша. Иштта хIара бетта 1 миллион 500 эзар сом ахча кхоач сберегательни кассашка. Цу тайпара ахча хьакхухьийтаргдола гIулакхаш дIаштIехьдаьхад республика 900 предприяте, Назрански, Малгобекски, Шелковской районашкарча ерригача колхозашкеи совхозашкеи. ХIаьта дуккхача болхлоша, гIулакхерча наха, пенсионераша шоай деррига алапеш пенсеш хьакхухьийт сберегательни кассашка, тIехьагIа шоашта аьттув бол-болча хана кIезиг-кIезига дIаийдеглолаш. ДIадахача шера 6 ноябре денз сберегательни кассашка гIолла алапий дIаяйдеш я «Ленина байракх» яхача газета редакце, Малгобекски халкъа суда, Пачхьалкхен банка Урус-Мартановски отделене.

Бахача наьха хьашташ кхоачашдарна ювзаенна дукха расчетно-кассови операцеш кхоачашъю сберегательни кассашка, хIаьта ди тIехьа дуккхагIа а хул уж. Укх тIеххьарча шин шера автомобилаш, мотоциклаш, кхыдола дуккха мах бола товараш эцеи страховани ярах ахча дIададара чекаш, кхыча районашкарча сберкассашка ахча дIадахьийтар, иштта почтови маркаш а трамвайшка, дIа-юха наха абонементаш эца а ахча дIадахьийтер, кхыдараш санна дола бахача наьха хьашташ кхоачашдара эша керда гIулакхаш а шоай балха юкъедоаладаьд сберегательни кассаша. Торговлен бытови предприятеша болх баь хьаIайна ахча хьачуэцалга, юртий, станицин, поселкови Советий а шоай бюджетах латтача организацей а текущи счеташ лелаелга тIадиладд сберегательни кассашта. Город Грознерча Ленински районерчеи Чеовлени, Каргалински, Шелковской станицашкерчеи цхьайолча предприятешка а организацешка а сберегательни кассашка гIолла дIател болхлой алапеш, кхыдолча хIамашта эша ахча.

Иштта шерра-шера алсамбоалаш ба сберегательни кассай болх. Нагахь санна 1965 шера дийнахьа 8—10 эзар операци мара еш хиннаеце цхьана ден юкъера лаьрхIача 19—21 эзара сага гIулакх ду сберегательни кассаша. Сберегательни кассашка гIолла дIалуш да бахача наха квартирех кхыдолча гIулакхехи дIатела деррига хIама дац аьнна ахча.

Нах чубаха цIенош газ чуоллилгех алсамдаларга, берий учрежденеш дуккхагIа хиларга хьежжа дегIадоагIа бахача наха сберегательни кассашка гIолла ахча дIателилга. Масала, цу гIулакха 1971 шера 1,9 миллион мара яьеце 1974 шера 2,5 миллион операци яьй сберкассашка. Цул совгIа ахча дIаэцаш йола организацеш кхыча районе яр аьнна бе-башха доацаш моллагIча сберкассе из дIа-чудала йиш я Грозне бахача наьха.

Укх тIеххьарча хана юсташка а дикка дегIадаьккхад сберегательни гIулакхаш. Бакъдар аьлча, сберегательни кассах пайда эца нах кIезига ба Ачхой-Мартановски, Веденски, Назрановски, Советски, Ножай-Юртовски, Урус-Мартановски, Шалински районашка. Нохч-ГIалгIай АССР юкъера лаьрхIача цхьа эзарнех 230 саг сберкассе шийн ахча леладеш вале лаьхе белгалъяьккхача хIара районе кховаткъе иттнега дIа мара кхачац сберегательни кассех пайда эцараш.

Сберегательни кассай болх тоабе лаьрхIа Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советеи профсоюзий областной Совета Президиумеи сопамах 15 июле денз 1 сентябрга кхаччалца республике хурга сберегательни балхан таххара дола общественни хьажар. ХIанале а из бехктохкаме гIулакх дика дIадолаьнад город Грозне, Ачхой-Мартановски, Назрански, Советски, кхыча районашка. Партийни, советски органий, профсоюзни, финансови, банковски организацей, керайоазон, радио, «Знание» яхача общества викалаш юкъе болча комиссе членаш хиннаб дуккхача сберегательни кассашка, хьежаб бахача наьха хьашташ миштта кхоачашду сберкассаш чуйола цIенош миштад. Цар вIаштIехьдаьккхад къахьегамхой депутатий моттигерча Советий, профсоюзий комитетий заседанешка болхлойн гIулакхерча наьхей юкъарча собранешка сберкассай болхлой отчеташ ювцилга. Цу собранешта сберкассай болх бoабара йола предложенеш еннай. Сберегательни гIулакхаш дувцаш предприятей, организацей, колхозий, совхозий коллективашта хьалхашка беседаш докладаш яьй комиссе дукхагIболча членаша.

Шоай болх дика хоаш, дийша, инициатива йолаш болхлой ба республика сберегательни кассашца. Заводской района № 7610-086 йолча сберегательни кассе 37 шера болх беш ба контролераш К. С. Мартыненко, Ю. М. Трофименко. Иштта 25 шера центральни сберегательни кассашка заведующей заместителаш болаш хьабоагIа Е. М. Савостина, Л. Ф. Чугунова. Дуккхача хана денз хьинаре къахьегаш хьабоагIа операционно-кассови болхлой Л. Н. Тагиева, Е. В. Рудова, В. Г. Анистратова, дуккха кхыбараш. ДегIаьнхай моттигерча къамий калраш а. МугIарерча болхлошкара дIаболабенна центральни сберегательни кассай кулгалхошка кхаьчаб Р. Х. Исламова, Х. А. Мержоева, Т. Чегарбиева, кхыбараш.

Сберегательни гIулакхаш дегIадоаладеча къахьегама доккхий толамаш дахарах «Отличник госбанка» яха значокаш еннай дуккхача болхлошта. Иштта коммунистически къахьегама ударник яха цIи еннай 166 болхлочоа. ХIаьта 34 сберегательни кассана еннай коммунистически къахьегама коллектив яха цIи.

Укх шера шоллагIча квартале баьча балха итогех Ерригсоюзни социалистически яхье кхоалагIа моттиг яьккхай Старопромысловски района центральни сберегательни касса коллективо. Иштта республикански яхье котало яьккхарех лаьрхIай Назрански, Старопромысловски, Веденски районашкарча кассай коллективаш. Кара-кара тела цIе байракх хьожаяьй Назрански районерча сберегательни кассай коллективашта. Шин-шегIа хьахиннараш цу районера толам. Сберегательни гIулакхаш дегIадахкара чIоагIа йоакхо еш ба цу районера партийни, советски, бахамий организацей кулгалхой.

ИйсалгIча пятилетка тIеххьарча шера доккхий декхараш латт сберегательни кассашта хьалхашка. Хьалхарча дакъе бахача наха ахча Iодаллара хьалхарча кхаь шера ца деш 1975 дисар меттаоттадарцеи 3-процентах йола заемаш йохкарцеи тIеххоачашье еза укх пятилетка план. ХIара городе, районе чIоагIа тоаде деза бахача наха, предприятешта, организацешта, колхозашта, совхозашта расчетно-кассови гIулакхаш делга, дегIадоаладанза дергдоацаш да къахьегамхой алапеш сберегательни кассашка хьачутергдола, иштта кхыдола гIулакхаш. Цу дешарех толамца лоархIа а бергба вай республика сберегательни кассай болхлой.

Р. ТЕМИРХАНОВА,
Нохч-ГIалгIай республикански гострудсберкассай управлене начальник.

Дувцар халкъа Iаьдалех да

Укх деношка «Халкъа Iаьдалаш» аьнна баха кепатехача статья тIа дувца оттадеьча дешаех лаьца шоашта хетар оалаш ди-тIехьа дуккхагIа каьхаташ ух редакце. Лоацца аьлча, цар массане чулоацам вай вахар нийсчадоаха, вайна чIоагIа кIордадаь гIулакхаш дIадаха, халкъа сийдола Iаьдалаш а советски наьха юкъара традицеш а вахаре дIачIоагIъе еза яхаш ба. Цул совгIа газето дIадоладаь къамаьл хьаллаьца ца Iеш статья тIара цхьайола моттигаш кхыча тайпара кхетаеш йоашхаши йола статьяш а кхаьчай тхога. Царех кепа ца тохаш цхьа материал юсаргья.

Цу дерригне тхо чIоагIа гIаддуг, хIаьта ер къамаьл хьаллаьцарех даха боккъонца шоай къамаи гIулакх бахьан дог лазаш бола нах а лерхI. ТIаккха цу тайпара бараш шоана юкъе кхы а дукха хургхиларах дог тийша а да.

Никъ бехка харц гIулакхашта

ШоллагIча августе арадаьннача «Сердало» газета тIа язъяьча «Халкъа Iаьдалаш» яхача статья тIа дувца Iаьдалаш, традицеш къоастадаь хила деза дукха ха яр. Къаьстта теркам тIаозаш дувц цу тIа вай вахар нийсчадоахача гIулакхех. Цу воча, бIехача гIулакхаша нах халача хьале вуттабу, уж даргIата баха битац. Цар деш долча зений масалаш а ювлаш, наха ма-дарра дIа ца довзийтача дергдац сих совдаьнна гIулакхаш. Цаьна юкъе а эгара сий доацашагIа гIулакх да кхалсаг раьза йоацаше а, кара Iомаду аьха санна, «ай дIаяхаргьяр из-м» аьле шийна ца везача сагага дIаяла, йодаь йоI раьза яле а еце а тоам бийя гIулакх дIахоададелга.

Пхи-ялх шу хьалха Гайтукоева Люба йоалийр. ЙоI ше низагIа йигарга хьежжа, цунца Iе ца тугаш дош Iаьдалга а дения, хьаьлар. ХIаьта а шийна товча маьре яха йиш хиланзар цун. Еха баьккача нахага «Саг са я, юге аз могийтаргдац», яхаш из йодаь хинна эIамига саг кхычарна никъ бехкаш чураьнна хьувзар. ХIьтта дIадолалуш лаьтта цу йиIий вахар цIакха а меттаоттаргдоацаш хьадар — сагото ханал хьалха йийра из. Иштта дIаьлар наха шийгара доккха беркат кхачийта уйла йолаш хинна йоI — Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университета 4 курсе дешаш хинна студентка.

Цу тайпара гоалдаьннад цхьан гIалгIай йиIий, Iилмай кандидата гIулакх а. Массехк шу да хоза сибатгIов йола, хьаннагIча саго дIайига мегаргйола из бокъахьара рамал кхетам бола йоI цкъа цу бIехача, сийдоацача саго шийн вахар нагарах меттa ца оттадуш лела.

МассагIа да уж? Цхьадолча дакъе цу гIулакха бехк ба кагий нах шоаш а. ТIаккхатта ше ца везаш йола саг йоаньчаъ сьго «из шийн я» аьнна яхаш йоI еза эамига саг хIана Iа из ца югаш? «Из са я» яхачунга-м дIахьокха ма дезий, ца аьхха хьисапе йоаньяр аьнна, цун цоаз доаде ца цхьаккха бокъо йоацаш волга, из хьаллаца саг кораваьлга, из шийн вахара да йолга. ТIаккха вай-аха цхьаьнна хана мегадеш а, хIаьта Советски Iаьдало цIаькка ловорг долаш а гIулакх из ца хилча кхера доагIий вай хаоцо. Къузал лелае шоашта цхьанне еца йоаца бокъо яккха къувзачарех.

Цхьа ткъаьх шу хьалха Курскиева Маржан низагIа йоайийю Дошаклоева. Из бахьан долаш цунна Iаьдало де доагIа таIазар дир. Цхьабакъда Маржан цо хIадакьяьта йисандар — Эльдиева маьре йигар из. Из Эльдиев санна бараш дуккхагIа хила беза. Ше низагIа йодаьнчара хьаьнна игIа йоI йоалае из йодаь хиннаргох нах кхераш хилча, уж Iоадала гIулакхаш юкъера дIадоаха дургдац вайна, шоаш бакъ хеташ дIахо а хьувзаргба зуламхой.

Дукха ха йоацаш кхо воккха саг латтар остановке. Цар дувцар урон гIулакх. Цхьанне аьлар: «Дайна хIама дий хьона из, сесаг а енна цIенах а веха, висача сагагара жерочох 2000 сом дех-кх ураонна. Цо мичара дургла из?»

Гуш дар уж цу гIулакха чIоагIа раьза боацилга. Юххера а шоаш къасташ цар лаьрхIар шо-шоаш бахача моттиге из юкъера дIадаккхара къахьега. Хорога-кх шоай кхоа из гIулакх эттача цо фу дуI. Сона хеташ хIанз хьаьIаттай къамаьлагара вай гIулакхага довла деза ха. ХIаьта сона хоаш саг йоалае безам а болаш, дIадала ахча доацаш 35 шу даьлар цхьан эIамигача сага. ТIаккха тIехье дIайолае а шийн дезале ваха а мацa кхуворгда цун?

Эггара бIехагIа дарех цаI да вийнача сагах пхьенаш лахар. Саг вийнача сага судо шийна доагIа таIазар ду. Бакъда цу тIа сацийтац гIулакх саг вейнараща. «Тха наьха боал шуга» яхаш саг вийначи нахага балла бахь цар, цу наьха цхьаккха хIама гунахьа дец а. Масала, берий фу бехк ба цхьан хана дас саг вийнавар ахьаш? Чу-ара бала дарIата боацаш, ювзалуш, хьулалуш лел уж.

Цхьа-шин шу хьалха Цечоева ца хоаш бер йийра машин тIатеха. Судо цунна йоагIаш йола суд йир. ХIаьта даьша шийн суд теккхача, тха хIама дац цунна дувца аьнна антаза. Уж санна бараш дуккхагIа хила беза вайна юкъе.

Статья тIа дувца оттаду дош хIара гIалгIачо шийн дулхахцIех дола гIулакх санна хьаллаца дезаш а, цхьа саг цун юстара ваьнна Iе йиш йолаш а дац. ХIана аьлча вайна массанена Iаткъаш дола зуламе гIулакхаш ши-шегIа дIадаргдоацилга дац, цо луш хила деза вай.

Хь. ГАГИЕВА.

ДIаяхача замах юхедиса зуламе гIулакхаш дIадахара хьеккъехьа «Сердало» газета тIа араяьнна статья дег тIара къоабал а ю хьал а лоац оаха, мехкадаьттахоша.

Пхийтта шу да аз мехкдаьттахочун болх бу. Тайп-тайпарча къамех нах ба тха коллективаца. Цхьа дезал санна барт тайна къахьегаш да тхо Даьхен рузкъа лебадара.

Хьаьнала къахьегача сага эшац...

Хьаьнала къахьегача сага эшаш хIамаш дац довнаш леладелга, кхелаш хувшаелга, дукха истий кхувлар, урдош доахилга, дика-во денача совленна ахчаш телилга. Е цун торо а ха а яц уж леладе.

Со гергара раьза ва къаьнача замах юхедиса зуламе гIулакхаш вай вахарера цIендаь дIадахара, сайга доагIача даькъе цу тIехьа къовсам лоаттабеш а хурга.

А. ДОЛГИЕВ,
«Малгобекнефть» НГДУ РИТС-2 оператор.

ДИКА ТОАДЕННАД ГIУЛАКХАШ

Шоай еррига торонаши кхоачамаш оарцагIдаьхад Вознесенски газобензинови завода болхлоша ийслагIча пятилетка тIеххьарча шера задании пхе шера плани ханал хьалха кхоачаш а еш, КПСС XXV съезда сийленца накъабахара тIанйца социалистически декхараш диза кхоачашдара. Цу даькъе шерра социалистически яхье яьннача цехаша, сменаша, установкаша кердача къахьегама толамашка кхувл завода коллектив. Продукцена реализаци яра ворхI бетта план 102,1 процент кхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа цо маьхала яьккхай 301 эзар сома тайп-тайпаар продукци. Газови бензин арахецара пачхьалкхен план 110,1 процент кхоачашъяьй. Заданел совгIа арахийцад 14795 тонн газови бензин. Екъа газ кийчъяра ворхI бетта план 107,6 процент кхоачаш а еш, планал совгIа заводчанаша кийчйир 53 миллиони 370 эзари кубически метр екъа газ.

Пятилетка тIеххьарча шера къаьстта чIоагIа тоаденнад завода коллектива деррига технико-экономически хьоккхамаш. Къахьегама овсарле лакхъяра ворхI бетта задани 105,1 процент кхоачашъяьй цо. Планал совгIа продукцена реализаци ярах, арахецача продукцега дIабода мах лохбарах, бедал, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоарах укх шера заводчанаша планагIа лаьрхIачул совгIа 110 эзар сом пайда баьб пачхьалкхена.

Уж къахьегама толамаш доахача хьинаре къа а хьегаш социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалъяьннай Баркинхоев Махьмада Башира кулгалдеча комбинированни установка коллектив, Рухлин Петр Андреевич керте латтача газ кийчъеча установка технологаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

1905—1907 ШЕРАШКАРЧА РЕВОЛЮЦЕ ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ЛОАРХIАМ

«ХIанз революци йолалургья Малхбоале, хIанзалца контрреволюце кулг тохаяза йола чIоагIален резервни эскари хиннача». (К. Маркс Ф. Энгельсев. Соч., т. 34, оагI. 230).

Уж хургдар ховш аьнна лелаш К. Маркса яздаьдар хьалхара эрсий революци йолаяла ткъаь итт шу гаргга хьалхагIа. Шийн соратникацеи доттагIчуцеи Ф. Энгельсаца цхьана чIоагIа дог доахаш вар из, Россе революционни хьисапе Iаьдал хувцарга, цо дунен халкъашта юкъера болхлой болам чIоагIа хьал а хьоабергба, хIаьта цунца пролетариат котъялар сих а дергда, аьнна лерхIар цо.

Иштта мах бир цу событе В. И. Ленина а революци йолаеннача хана: «Демократически хьисапе Iаьдал хувцилга буржуазни общественно-экономически отношеней гома чучара даргдац, хIаьта а из котало Iалаьмате боккха лоархIам болаш хургья Россия а деррига дуне а дIахо дегIадара. Россе йолаеннача революце хьалда котало яккхаро санна цхьаккха а хIамо дерригача дунен пролетариата революционни хьинар селла лакха айдергдац, из йизза котъяларга долха наькъаш цо санна цхьаккха а хIамо иштта чIоагIа ловцдергдац» (КПСС, и, 11, оагI. 45).

Марксизма-ленинизма классикаша российски революцеца хозахета ювзаш хиннаяц дунен революционни процесса кхелаш. Цу хана пачхьалкхе Росси ерригача европейски азиатски режице кот тIортилга яр, хIаьта царизм дIаяккхаро тайп-тайпарча мехкашка революционни болам ай ца бича йиш яцар.

Цунца цхьана Росси яр дуккха капиталистически система вIашдухьаленаш гулъенна пункт. Цох йоахкар цу ханарча дунен ерригa антагонизмаш: къахьегамаш капиталаш юкъера, дегIайоагIача капитализманеи феодально-крепостнически отношенештеи юкъера, чIогIа дегIаенача промышленни районаштеи тIехьайнсачеи йистоштеи юкъера вIашдухьаленаш.

Пачхьалкха самодержавес лоаттабаьча политически, духовни къамаш Iоаткъамо геттара нийсра уж антагонизмаш. ЦIаккха а ца байнача низаца гучаьлар уж Российски империе ерригача эдане лара оагаьча, 1905—1907 шш, хиннача низ болча революционни эккамца. Из эккхам, дикаьнъкъаш санна дIахезар дунен дуккхача мехкашка.

1905—1907 шш. революци эггара хьалхара буржуазно-демократически революци яр. Цига керттера из дIахьош хинна низ а кулгалхо а болхлой класс яр, хIаьта цун революционни союзник — ахархой. ХьалхагIарча исторически замай революцаелла (масала, 1648 ш. английскичул, 1789 ш. французскичул) эргаш яр из цу революцешка керттера уж дIахьош хинна низ буржуази хиларца, хIаьта болхлойн ахархойи цун доала кIал бар, хьалхара эрсий революци масарра халкъа яр, хIана аьлча массаш, общественни «лохера» бараш цига шоай экономически политически хIамаш хьалехаш бар, хIаьта а хоалуш хилар событеш мел хиннача хана.

Российска буржуазех аьлча, из наьха хьашташ дохкаш яр, царизмаца барт барца революционни цIи йоае гIертар, цунгара цхьадолча хIамашта тIехьашка ялар мара хьа а ца дехаш.

1905 — 1907 шш. революце шоллагIа белгало я из перехода хьисап долаш хилар, из котъяьлча юкъарчул доацаш социалистически революцега яхара хьалаш хьахургдар. Цу тIара йоагIаш я буржуазно-демократически революци социалистически революцега яла торо а я ялаза а яргьяц аьнна чIоагIа хьаькъал долаш В. И. Ленина яь вывод.

Россера революционни событеш дIаьржар империализм йолча, къахьегамхой социальни а къаман а Iоаткъама кIалхара бахара декхараш, овлан тIара общественни хувцамаш ерр дунен дуккхача мехкашка дизза дергдоацар а хинна дIаэттача хана. Цунца доашхалуш да Европея Америкея болхлой болам айбара эрсий революце йоккха влияни яь хилар.

Россе событеш хилча дуккхача мехкий болхлоша дукха нах юкъе а болаш стачкаш, демонстрацеш йир, царизмо цIий Iоухийташ даьча бIехача гIулакхашта хьинаре духьала баьлар. Иштта, Германеи, Англеи пролетареша шоай правительствашта повкъарле йир эрсий пачхьаьнна юкъерчул доацаш герзаща гIо де. ХIаьта немецки болхлоша гIо дора къовсам лоаттабеча эрсий пролетариата герзаш дIаккхухьийташ, Россе болхлой хьаллоацаш массови демонстрацеш еш моттигаш хилар Франце, Итале, Австро-Венгре, Бельге.

Эрсий пролетариатагахьа бар американски болхлой а. «Дунен индустриальни болхлой» яхача массови организаце Учредительни съездо 1905 шера июне хьахьийра классагIа болча вежараштa материальни гIо де кийча хилар. 1906 шера Нью-Йорке йир дукха нах юкъе а болаш митинг. Цу тIайнача резолюце берригa американски болхлой тIаьхех эрсаша даьр де, яхаш.

Гаьнарча Россерча событешка теркам тIабахийта хьожаш яр дерригача дунен пролетариат. «Россера царизм дIаяккха аьнна вай болхлой классо дIадоладаь турпала гIулакх, — яздора В. И. Ленина, — дерригача мехкий историе чухь гола тохилга, дерригача къамий ерригача пачхьалкхений, дунен массе а миIнигe берригача болхлой гIулакх аттача доаккхилга да», «ППС, т. 9, оагI. 204).

Эрсий болхлошеи ахархошеи пачхьалкха самодержавеца турпала къовсам лоаттабар дерригача мехкийн континентийн къахьегамхошта дог уралоттара бола хьоккхам а хинна дIаэтар. — Тха дегаш урааутдора 1905 шера Россе хиннача революционни гIулакхаша... Цу хана Россе хинна къовсам тхона никъ хьеха селкъа бар, цу сийлахь-доккхача халкъах тхоай доглоахилга гора тхона» — уж дешаш аьнад (1910—1917 шш.) мексикански революцена юкъе дакъа лаьцача Р. Флореса.

Хьалхара эрсий революци эгаяь яле а, хIаьта а из бахьан долаш дунен халкъашта юкъера кортамукъал яккхара тIехьара болам кху а лаккхагIа дагIа тIа баьлар, капиталистически мехкашкарча наьха политически хьинар дикка айделар. Дунен халкъашта юкъерча болхлой болама юкъера Россе пролетараша эггара хьалха дIайолаяь массане а юкъара политически стачка яра метод. Дагалоххийтарга вай, укхаза стачечни къовсаме юкъара лаьрхIача дакъа лоацар 5 миллион гаргга саг вар. Алхха октябрьски ерригроссийски политически забастовке дакъа лаьцар шин миллион совгIа болча болхлошеи гIулакхерча нахеи. Дунена довзаш доцар цу тайпара чIоагIа забастовочни болам баржар.

Стачечни къовсама цIера юкъе хьахилар тIехьа кердача революционни Iаьдала организаци хила хьаьха йола болхлой депутатий Советаш. Стачкаша гIо дора, цун новкъосталца мара халкъа гоама йола пачхьа самодержаве режим дIаяккха йиш йоацача, герзаща кийчъяьча восстанега довлара. Иштта цунга довлар В. И. Ленина лаьрхIар эрсий революцега кхаьча сийлахь-доккха хIама хилара тарра.

Россе хиннача событеша Малхбузен болхлой партешка хьахиннa къовсама формаехи методехи йола уйла хувцийтар. Германски социал-демократе аьрдехьарча ткъама викалаша Карл Либкнехтеи, Роза Люксембургеи тIахьедар Россе пролетариата опыт Iомара, дукха нах юкъе а болаш еш йолча политически стачках шерагIа пайда эцара. Ховзаш йолча голландски социал-демократе деятельница Г. Роланд-Гольста белгалдора дуккхача наха яьча стачкана могаргда пачхьалкхен аппарат корзагIъяккха, эскара революционнизировани е а массане а юкъара герзаша кийчъяь восстани яра хиланза даргдоацa хьалаш хьале а.

Хабарах а доацаш бокъонца болхлой класс мукъаяккха гIерташ мел вар эрсий революце опыт Iомае, тактически средствай арсенала юххахьахьа, наха шоаш дIаболабена болама проблемага а революцерча пролетарски парте роалага а кердача тайпара хьажа безаш вар. Iалаьмате боккха маьха яра эггар дуккхагIа революционни инициатива гойтача, машара а машара йоаца а, гуччахьарен къайлагIарен къовсама формаш (парламентски парламентски йоацараш) парламентаризмана бойкот яра тактика цига дакъа лоацаш йолча тактикаца герза вIаши тарьеш хиннача Большевикий парте опыт.

Революци дIахьош а из чакхъяьнначул тIехьагIа а большевистски парте хоадам боллаш къовсам лоаттабир меньшевикий оппортунизманеи дунен халкъашта юкъерча реформизманеи, хIаьта иштта социал-революционераша (эсерашеи) анархисташеи къаьстта чIоагIа ховлуш гучаювлийташ хиннача мелкобуржуазни харц йолча революционностах. Большевикаша аьттехьарчеи «аьрдехьарчеи» оппортунизмаца лоаттабаьча къовсамо влияни йир II Интернационала партеи революционни оппортунистически элементаш дIаса екъаялара, гIо дир, тIехьагIа дунен халкъашта юкъерча болхлой боламе лоархIаме гIулакх даь бола социал-демократе аьрдехьара ткъам хьехидара.

1905—1907 шш. революционни гIемай опыто большевикашта-ленинцашта торо елар дукха чIоагIа лоархIам бола теоретически проблемаш оттае а къоастае а: демократически революцера пролетариата гегемонех, пролетарски боацача къахьегамхошца, къаьстта ахархошца йолча цун союзах; буржуазно-демократически революци социалистически революцега яларех, пачхьалкхен Iаьдала кердача тайпах (пролетариатеи ахархойи революционно-демократически диктатурах). Из дарех керда, хьалуш дакъа дихьар марксистски теорен ганзаи пролетариата революционни къовсама практикацеи юкъе. Дунен халкъашта юкъерча болхлой болама хьалхашка демократии социализми бахьан къовсам лоаттабара керда горизонташ, керда торонаш хьаелделар.

Хьалхара эрсий революци шийн ирала феодально-абсолютистски строяна духьала хьожаяь ца Iеш, Малхбоален бIаьш миллионаш къахьегамхой цу хана шийн Iоаткъама кIал оттабаьча дунен халкъашта юкъерча империализмана а духьала хьожаяь яр. Алхха эрсий революци хилча кхыча мехкашка айяла яьлар къаман-демократически революцей талгIе. «Дунен капитализмои 1905 шерарча эрсий боламои, — яздора В. И. Ленина, — юххера а сомаяьккхар Ази. Юкъерча бIаьшеренашка сеца латтача тоIабаь, ахха бийраз бIаьш миллионаш бола баха нах керача вахарга баха а сага аабухи бокъонаш, демократи бахьан къовсам лоаттабара а сомабаьлнаб». (ППС, т. 23, оагI. 146).

1905 шера декабре буржуазни революци хилар Персе (Иране) хIаьта 1908 шера иэзле — Турце, Китае революционни болам айбелар. Цул тIехьагIа цох хилар (1911—1913 шш.) монархи дIаяккхарен республика хьаххайкаррен дига йола революци а.

Ленина дешах низ болча Россе 1905 шера хиннача восстане кIоарга лар йитар, «бIаьши бIаьши миллионаш бола нах дIахьалхашкахьа бахарца гучаювла цун влияни дIайоаккхалургйолаш яц» (ППС, т. 30, оагI. 326).

ТИТАРЕНКО Степан,
исторически Iилмай доктор.

(АПН).

ДИКАЧА НАХАХ

ИШТТА Я ЦУН ОАМАЛ

— Шу-кхо шу хьалха цхьаъ дийнахьа Нохч-ГІалгІай гІишлошъеча управлене СМУ-6 партбюро кхайка чуйнйкар со, — йоах штукатурий-малярий бригада бригадира Кравец Людмила Васильевнас. — Цу хана дукха ха яцар КПСС членалла со дІайийца. Фуд-теш ез даьр, малагІа гІалат даьннад-теш согара балха тІа, яхача уйлаша сатем лацар. Мелча цІоагІа уйла ярах гІалат яьнна даь хІама дацар. Уж уйлаш дукха е езанзар.

Ший кабинете со дІачу маьлленгехьа парторганизаце секретара хаьттар сога: мишта дел шун бригада болх?

— ДІалел-кх, — жоп делар аз. Хье кхайка аз хІана йийкай хой хьона?

— Хац.

ХІанз хьо болх беш йолча бригадера кулгалхо балха волашеха молаш ва, цунна бІара а хьежаш бригадера дикагІбола производственникаш а къахьегамех производственний дисциплина телхаеш мела баьннаб, — аьлар цо. — ХІанз СМУ-6 кулгалхой, партийнии профсоюзнии организацей кулгалхой дага а баьнна хьо цига балха хьожае лаьрхІад, — аьлар парторганизаце секретара.

—Ткъаьх шера бригадир волаши цу балха тІа йоккха опыт йолаши волча цунна ца тоалуш бола бригада болх тоалургбий-теш сона, — аьлар аз.

Хьо къона коммунист я, хьона духхьашха луш йола беккъ токкаме задани я из, нагахьа санна хІана бригада кулгалхо ца хувце еррига коллектив йоахар кхерам болаш гІулакх эттад, аьлар цо. Ак ала йиш йоацаш дар парторганизаце вожака сога дийцар.

— Берригаш а ха яха, гІишлошъеча дукххача шерашка къахьийга нах ма бий, булургбий сона царна болх яхача уйлаша шекйоахар со, яхаш дувц Людмила Васильевнас дІахо. ХІаьта партийни организаце шийна тІадилла гІулакх дизза кхоадаше цІоагІо йир Кравец Людмила Васильевнас. Бригада болх тоабара ше хьаллоацаргбараш, коллектива балхах дог лазаш бараш бейгалбаьхар цо, царна дагаьлар.—Нагахьа бригада болх дІабоаш ца хилча хІаране эна алапи а кІезига хургда, вошта лалла къахьегаш йолча бригадашца а яхь хила ма езий ва. — аьлар Людмила Васильевнас. ДукхагІбараша укхо яхар могадаь хьаллаьцар.

Кравец Людмила бригадир а йолаш болх дІаболабелар. Хьалха хинна бригадир кхыча бригаде балха хьожавир. Хьалхарча деношка цюаш леладаьр леладе баьлар корта бохабу малараш мелараш. Шоашка дІаяхачунга ладувгІаш бацар. Цкъа санна массехказа царца вох лаьца къамаьл хилар бригадерча штукатурий - малярий, дІахо йодача хана из никъ дІабохьалургбоацилга дІа а хайташ царех бекх баьккхар, къаракъа болхи цхьана тарлургбоацилга дІа хайтар. Цул совгІа цар дезал болча баха къамаьл хилар бригадира, иштта цигарча дикагІболча производственникий. Бригадера къахьегамех производственнии дисциплина тоаяра организаторский кхетамех дукха балхаш дир. Цудухьа дентара денга тоабала болабелар тІехьаюсаш хиннача бригада болх. Массехк бутт балалехьа социалистически яхье хьалха латтача коллективашта юкъе яр из. Юкъера лаьрхІана хІара сменагІа нормаш 125—130 процент кхоачаш а еш хІанзлехьа кхоачашъяьй цо шийн пхе шера задани.

Дика кулгалхо, производственница хинна ца Іеш башха дика наставник а я Людмила Васильевна. Из иштта хиларах дукха масалаш доаладе йиш я.

— ДІадахача шера бархІитта класс чакх а яьккха гІишлошъеча балха даьхкар тхо,— йоах Цвях Любаси Михайличенко Валяси.—ЧІоагІа безаме тІанийцар тхо бригада членаше, къаьстта бригадира а яхаш. Людмила Васильевнас хадданза йоахо йора, ха ца ховр хьахьехар, балхах дог эккхар кхераш хуллашехьа башха дика специалисташ а болаш хьахиннабац шоана укказа къахьегаш бола гІишлошъераш, яхаш хьехар дора. Болх чаккбаьлча а тІехьа тхоье гІишлошъерий говзал хьехаш дукха ха дІахьора Людмила Васильевнас, — йоах цар. Иштта наставника баьча балхах доккха беркат даьлар хургболча гІишлошъерашта. Кхо бутт боаллашехьа экзаменаш дика дІаяларах лушшехьа а штукатура - маляра шоллагІа разрял елар царна. Иштта цо хьал а кхебаь шоай хьехархо санна хьинаре къахьегаш кхы а гІишлошъераш ба бригаде. Царех ба Дадаева Яха, Мурзаева ТІаус, кхыбараш.

«За трудовое отличие» яха медали «Социалистически яхье котъяьннар» яха ниъ сийлен знаки лелаеш йолча Людмила Васильевнас хьинаре дакъа лоац общественни балха тІа а. ВІаштта шоллагІа хержай из къахьегамхой Заводской райсовета депутаталла. Харжархоша шийна тІадена гІулакх техка, дизза кхоачашдаь мара сатийна Іечарех яц из. Шийх бенна тешам боаберг ца хилар хьахьокх цо. Иштта я цун оамал. Производстве а моллагІа шийна тІабилла болх цІенеи биззан кхоачашбалца сатийна Іац Кравец Людмила.

Б. КОСТОЕВ.

Республика халкъа тІахьожама комитето белгалдоаккх Нохч-ГІалгІайчен боахамашка йоаххий хьайбай комплексаш хьалъелга геттара ледара чакхлоаккхилга. Цу гІулакха хІара шера хьежаю капаложеней пайда ца эшаш юс.

Иштта, 1974 шера толхам баьча 10 хьайбай комплексе пайда ийца ахча 3369 эзар сом хилар, план 5774 эзар сом долча е дерригнех 58 процент. ГІишлой-монтажни болх бара цдан 67 процент мара кхоачашъяьяц. ЮкъагІдисад «Атагински». «Терек» совхозашка, республикански юртбоахама опытни станце шурийн Суаженски района XIX партсъезда цІерагІча колхозе чуоттаь 12 эзар хьажка кхабара йолеи комплексаш хьалъелга.

Капаложенеех пайда эцара план кхоачашъеш яц укх шера а. 1975 шера ялх бетта пайда ийцаб 2051 эзар сомах, план 3349 эзар сом долча е 63 процент. Цун бахьан подрядний субподрядний гІишлой организацешен заказчикашен болх мела бар да.

«Чечингколхозстрой» объединене (нн. Гайрбеков, Макаров) хьайбай комплексаш хьалъеча гІишлой-монтажни балхаш дара план 1974 шера 63 процент кхоачашъяьй, хІаьта 1975 шера ялх бетта—37 процент.

«Чечингсельстрой» трест

СИХАГІА ХЬАЛЪЕ КОМПЛЕКСАШ

(нн. Арсанукаев, Хрюкин) хьайбай комплексаш хьалъеча гІишлой-монтажни балхаш дара план 1974 шера 71 процент кхоачашъяьй. 1975 шера ялх бетта — 93 процент.

1973 шера денз республикански юртбоахама опытни станцена 400 хьайбана лаьрхІа комплекс хьалъеш я «Грознефтехимремонтстрой» трест (нн. Гей, Сериков). Цун кара йола РСУ-2. Цу гІулакха хьажийна ахчах 83 процент долчох мара пайда ийцабац цар. 1974 шера план 51 процентах укх шера ялх бетта план 68 процентах мара кхоачашъяьяц. 1974 шера йисте а яьккха дІаяла езаш хинна из комплекс ха тІехьа а яьна укх шера кхоалагІча квартале дІаяла доаш лешнал треста кулгалхоша, цхьабакъда из а цар вІаштІехьдоале тамаш я.

Колхозаштеи совхозаштеи хьайбай комплексаш хьалъеча гІишлой площадкашка эшаш йола материально-технически ресурсаши болхлойи бац, балхаш чакхдахара графикаш яц. Лакхе белгалъяьхача подрядни организацеша субподрядчикаш балхаца Іалашбац, ханхьашахьа царна материалаш лоаттаяц.

Хьайбай комплексаш хьалъеча ду гІишлой-монтажни балхаш во чакхдоах. Масала, Назрановски района «Красное знамя» колхозе ленточни лардаш мелача бетонах хьаьяо арматура кІезига юкъе а йохийташ, уж йоха а яь керда хьае йийзар. Республикански юртбоахама опытни станце нийш кІийленал 10—15 сантиметр лохагІа оттайй, иштта дукха кхы дараш.

ГІишлой организацеша шоаш даьо лоархІача хана совлен балхаш дІаязду. Иштта, 1974 шерен 1975 шера ялх беттен совлен яздаьча балхех 129,4 эзар сом хьацийнал.

Заказчикаша: республика юрта боахама министерства УКС-о (н. Плиев), хьалъеш йолча промпредприятей дирекце (н. Шамилев), совхозий кулгалхоша хьайбай комплексаш хьалъеча деча балхашта тІахьожам кІезига лоаттабу, гІишлошъерашта къахьегача вІаштІехьбаьккхаран царна эша бытови хьалаш Іалашдаран дерттІа новкъостал дац.

«Сельхозтехника» объединене (н. Аванесов), юрта боахама министерства (н. Завгаев), цун УКС-а, хьалъеча промпредприятей дирекце (н. Шамилев) оборудовани, запорни арматура, кабельни продукца лоаттаяра ханаш тІехьайоах.

«Чечингколхозстрой» треста (нн. Гайрбековга, Макаровга), «Чечингсельстрой» треста (нн. Арсанукаевга, Хрюкинга), «Грознефтехимремонтстрой» треста (нн. Гейга, Сериковга), РСУ-2 (н. Паназовга), юрта боахама министерства УКС (н. Плиевга), хьалъеча промпредприятей дирекцега (н. Шамилевга). «Сельхозтехника» объединене (н. Аванесовга), республикански юрта боахама опытни станце (н. Слюсаревга) дІахайтад КПСС обкомой республика Министрий Советой 1974 шера 16 апрелен 1974 шера 12 ноябрен даь сецамаш кхоачашделга цар дерттІа вІаштІехь ца доаккхилга.

Уж деккхарийла баьб хьайбай комплексаш хьалъеча 1975 шерара гІишлой-монтажни балхий план кхоачашъяри пусковии йола комплексаш ханнахьа йистеяхари Іалашдара де мел эшар де.

КРАСНОЯРСКИ КРАЙ. Кушевски района «Новомихайловский» совхозеча Социалистически Къахьегама Турпала Пономаренко Борис Антоновича комбайнерий звенос шийй доаш кхоачашдаьд. «Колос» яхача комбайнаш тІа деки буси ца социйташ болх а беш ялх механизатора 33670 центнер ялат аьодад. «Московский» яхача донской совхозе Еррига союзни яхье баьннача сиха ялат чуэцача комбайнераш кулгаш а яздаь оттадаьча договора тІа бейгалдаьча 3670 центнер дукхагІа да из.

СУРТА ТІА (аьрдехьара аьттехьа): комбайнера гІончаки Н. Мурo, А. Пономаренко, звеньевой Социалистически Къахьегама Турпал Б. Пономаренко, комбайнер Н. Кузьменко, комбайнера гІонча Е. Пономаренко, комбайнер А. Дудич.

Е. ШУЛЕПОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА КХАЛНАЬДА ШУ

МАССАНЕНА ЕЗАШ

Наха ше цакъавоалаш хилча вох дог гІоздоалаш хул цхьаволa саг. Дерид Лидия Павловна иштта я аьлча харц хургдац. «Грозгипросельстрой» зональни институте Іа моллагІчунга из хьаттача Лидия Павловна дикача оагІорахьара юьцаргъя хьона. Лакхача дегІера, кера корта боаа, дика ха яха аз кхалсаг цига массаьгена дика йовз, массанена езаш я. Мишта даьккхал цо шийи сий? Фу даь езаялийтай цо ше наха?

Эггара хьалха ала деза цунна из дуденнад, нахапа дог цІена, шийгара эша тІо-новкъостал де массаза а кийча хцииздаь, аьнна.

Институте болх беш бола дика нах бувцаш эггара хьалха на хьоахайир директора Солтамаков Руслана.

— Ше керттерча инженера заместитель яле а, «хьахимал» дІаллаш яц тха Лидия Павловна, — аьлар цо. — МоллагІча мугІарерча инженера санна мара лакха уйла яц цун. Хьахьа де доагІар дизза хьехаш а ше де деккарийла яр бокъонца кхоачашдеш а я. Массанахьа кхача, массанега хьажа кхув цун. ХІаьта мугІарера инженер йолаш йолаенна хІанз ше йолча гІулакха тІа кхаччалца дукххача шерашка болх беш хьайоатІача цунна зІока довз шийи гІулакх. Сага де новкъостал а бала хьехам а болаш я.

БІаьха а хала а ниъ баьб Лидия Павловнас шийи вахаре. Кхелета йоІ яр из Сийлахьбоккха Дай-махка тІом болабеннача хана. 10 класс яьккхача цун дукххача шийи ханарча мехкарий санна институте дешо яха уйла яр. Цун къона, сийрда вахар баьддерзадир моастагІчо. Цунна дика дагадоагІа ше яьи хьалххийнен Полтава а йита, тІемах тІехьашка йоалаш шийи наьнацеи дІмагІа йолча йишийцеи чаьхьа яьнна ди. ХІаьта да тІема госпитале вар цун. Чкаловски (хІанзара Оренбургски) областе сайпар уж. Цига юрта боахаме болх беш хул Лида. Бакъда, цо цІаккха а дІаккхосаац институте деша яха шийи йола уйла. Балхах мукъа йолча хана ше дийшар кьха шаьрдора цо.

Кхоачашхилар юххера а Лидайна дагалаьттар — Ташкентерча индустриальни институте деша йода из, 1947 шера дика дешаш из йисте а йоаккх.

— ХІанз санна атта дацар цу хана деша, — йоах Лидия Павловнас. — Даар а тІадувхар а кхоачамболаш дацар. Нийс-нийсденна балхаш а деш, гІаэшар кхоачашде хьожар тхо. ХІаьта цІагІара де новкъостал дацар. ТІема ха маьрий из. ШагІара бараштa шорашта а тоъацар из а е вож а.

Къона инженер балха хьожаю Киргизски проектни институте. Цига цо болх бу йоккхагІа йола, инженер, группа кулгалхо йолаш...

Укх тІеххьарча итт шера Лидия Павловнас къахьег «Грозгипросельстрой» институте. Ше гІишлош яра отдела начальник йолаш Лидия Павловнас къаьстта теркам тІабохийтар къоначa инженерашта шийи балха опыт дІайовзийтара, цар говзал лакхъяра. Иншас е ванас санна йоакхо йора цо царех дика инженераш хьахилийтара. Проекташ уттаяра дикагІа а пайданегІа а йола мелдаш Іомайора царна.

Цо Іомабаьчарех я института технически отдела керттера специалист йола Колесникова Эмма Алаудиновна, гІишлош яра отдела начальник Вишелевская Маргарита Григорьевна. ХІаьта Дерида Іомаваь Гущин Виктор Николаевич «Росгипросельстрой» Московски института отдела начальник ва.

ХІанз тІеххьарча хана Лидия Павловнас новкъостал деш дика инженераш а хинна дІадайттаб къона кхалнах Котиева Іайшет, группа кулгалхо йола Бояршук Нина, отдела экономист Перанишвили Этери, кхыбараш.

Духхьала балха говзал шийи ученика Іомаярах кхоачам хинна Іац Лидия Павловна. Цо эггара хьалха лох къонача специалиста шийи професси дукхаезалургйола, цунцара безам совбаргбола оагІонаш. Дерида цІаккха дицлалийтац шийи ученика граждански хьехам лулга, цох вай земан хила ма-доагІара йола моральни гІулакхаш доахке саг хьехулцага, вай социалистически обществана шийгара ма-хулла дукхагІа пайда баьлар дезаргдола уйлаш цунна чуйоссела.

Кхыйи тІа дІадийна фу тІадоалаш санна дІадарж. Лидия Павловнайх доахка дика гІулакхаш, цІена уйлаш. Юххьанца цо шийи балха опыт дІайовзийташ, хьехам луш хьахиначарех, хІанз шоаш а боккхий специалисташ хинна дІаэттачарех цхьаккха а вац шийи ученикаш боацаш. Иштта ба вай лакхехьа хьоабаь Колесникова, Вишелевская, кхыбараш.

Ираз долаш ва ше дІадоладаь дика гІулакх наха деза далийта, из царга дІаэцийта а дІахо дахьийта а карагІдаьннар. Иштта я Дерид Лидия Павловна. Цу институте дукха ба цунгара дика хьехам, балха говзал дикагІа а сихагІа а лаккъергйола лостам кхаьча нах.

Лидия Павловна ше керттерча инженера заместитель яр аьнна юстара ялац мугІарегІа болча, тайп-тайпара проекташ уттаеш боахкача инженерашта Из массаза а царна я. Цунга да шийи доккхача вахаре хьаІайна царна дала дуккха а лекадар. ХІаьта цо из камаьрша, дега боккха лоІам хулаш царга а кхоачийт.

Нах шийна дукха безаш хилар, царна пайдане ше хилар доккхал деш хилар лоацача дешашца дика аьлар Лидия Павловнас:

— Са дукха ба гаргара нах, аьйцига хинна ца Іеш, Киргизе, Москве, кхычахьа.

Из хинна а Іац Дерида-м. МассагІа цІенош, школаш, кхыйола здане я цо проекташ уттаеш а уж уттаяра кулгалдеш а хьалъяь. Иштта хьалъяь я городера Аргунера легковой автомобилаш тоеш йола завод. Грозненски аэропортера «Лайнер» яха ресторан, кхы дукха а дукха гІишлош.

Болх дика барах цунна сийлен грамоташ тийннай, из коммунистически къахьегама ударник я.

Советски юрт вай ханарча дийкача, хозача гІишлошца тоаяра дерригa шийи вахар хетадаьд Дерид Лидия Павловнас.

Ю. ЮСУПОВ.

ГІУЛАКХАШКА ХЬЕЖЖА ДУ СИЙ

Болхлой коллективе хьалхарча даькъе цун къахьегама гІулакхашка хьежжа ду сий. Мастер Гоголев Виктор Максимович хьоахавича «Грозэнерго» шоллагІча теплоэлектроцентрала энергетикаша белгалдоаккх цо кулгалдеш йола турбинии цеха слесарий бригада ТЭЦ-е дикагІчарех хилар. Цу бригада коллективо массаза шийи производственни деххараш тІехкхоачашдара бокха лоархІам болаш да бригадира опыт, болхлой къахьегам цунна вІаштІехьбаккха хови хилар.

Бригадерча слесарий керттера деххар турбинии цеха оборудованега дерттІа болх байтар да, ехача из сихен дикен тоа а еш.

Гоголев Виктор ТЭЦ-е вера эскаре гІулакх даь а ваьнна, 1958 шера. Лакхарча дегІара, массаза калайча зІамигача сата юххьанца денз балхах дика кхеташ а къахьегама тІера а хиларца новкъостий безам а тІаззар шийи сий а айлар. Дукха ха ялале къона слесарь бригада керте оттаву. предприяте коммунистaша КПСС мугІарашка дІа а эц. Іурра-Іурра массарел хьалха воагІа бригадир балха хьа. Массанахьа хьежий чакхвоал, де эшаш лар белгалдоаккх, смена начальникага оборудоване болх мишта баьб аьле хоатт. Цул тІехьагІа бригадерча хІаранена дІадовзийт дийнахьа де дезар. Де лаьрхІар чакх а доакх.

Электростанце кулгалхоша В. М. Гоголев лоархІ шийи гІулакх довзаш вола тІехдика специалист хилара тарра. ХІаьта цехе мастер дика новкъост. эшшача гІо де кийча хиларах дукха а веза сий а ду. Шийи бригадерча хІара болхлочун хьашташ, цун оамал йовза гІертaш хул из.

Х. СУРУДЖАНЦ.

ХИРУРГ

Лорашта юкъе а къаьстта сагота хила везаш професся хирурга яр. Цун болх ба массаза цІийца, човнашца бувзабенна. Вешта, оалаш ма дий «Хирург хІара шийи унахочунца ла», аьле. Операци еш цхьа кІезига гІалат вала йиш яц цун, воале водар хила тарлу. Дукха хьяхаза йиш я унахошкара «Аз цунга ейтаргъяц операци, вохханга мара». Из ха дикагІа шийи болх ховш, унахошта хьаштдолаш вола хирург царна белгалваккха ховлa. Наьха лазар, бала дица кхетабеш, унахой хьаштдолаш хьавоагІа тха Назрановски райбольницера хирург Ахушков Алаудлин. Дукха ха а яц Алауддина тха районе болх бу.

Унахошта дарба де а шийца болх беча наха шийгара эша гІо де а массаза кийча волаш, вздел долаш хиларах везавалийтав цо ше. Цун сий а ду, лархІа а лоархІ. Цкъа Алауддинага шийи сотрудницас хаьттар: «Тахан кхоъ операци яьй Іа, кІаьдвеннаввий хьо?» — аьнна. «А, со-м вІалла кІаьдлац», — жоп делар Алауддина.

Къаьстта хала операци яр тІеххьара цо яьр, сихха е езаш яр из. Цу хана ши минут хургьяр Алауддин операционнера арааьнна а цо операци яь унахо палате дІачувига а. М. А. сихха кийчвир операци е аьнна. Чов кийч а яь, операционни истола тІа виллар из говзача хирурго. Цунна операци диззача диъ сахьата е йийзар.

ВІалла дицлац сона из ди. М. А. дукха цІий Іоалаха вар. Сиха дехар Алауддина цунна деза кхоалагІа группа йола цІий.

Из ва вІалла кІаьд ца луш, шийи знанеш, низ, хьаькъал наьха унахцІено лораяра дІалуш къавоагІаш вола лор.

Хьа знани, опыт дукхагІа мел лазарца къовса аттагІа ма дий. Из дерригa шийх доаллаш ва Ахушков. Дийтта шера Кусташе болх баьб Алауддина хирург волаш. Дукха беза цунна шийи болх.

Деррига шийи вахар наха накъавалара, советски наьха унахцІено тоаяра хетадаьд Ахушков Алауддина.

С. ЭСМУРЗИЕВА,
участкови медсестра.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГІА

Укх шера 5 июле арадаьннача «Сердало» газета тІа кепатехаяр «Гале чу елла юв тІаяланза Іац» аьнна корта а болаш рейдови бригада материал. Назрановски райпо общепита балхацара гучадаьнна кхоачамбоацараш дувцаш яр из. Цу гІулакхах укх тайпара язду редакцега райпо правлене председатела нов. Ахильгова:

—«Гале чу елла юв тІаяланза Іац» яха критически корреспонденци шийи заседане йийцай Назрановски райпо правлене. Кхача кийчбара технологи, санитарни хьалаш, кхыйола торговле бокъонаш телхаярахи, иштта чубаьхкача нахаца гІожа хиларахи 3 бетта пхьегІаш юлача балха яхийтай «Сискал» яхача кафе шеф-повар нов. Мурзиева. Иштта советски торговле бокъонаш телхаярах административни бехк баьб столове заведующи волча нов. Нальгиевна, шеф-повара нов. Тайсумовна, «Вайнах» яхача ресторана шеф-повар йолча нов. Манкиевайна.

Объединене системе порядок оттаяра райпо правлене цхьа бутт ха синай общепита кулгалхошта.

* * *

«Маьлха кашамаш» аьнна корта а болаш 22 июле арадаьннача фельстона тІа дувцача кхоачамбоацарех Малгобекски горисполкома председатела нов. Яндиева а укх тайпара хоам бу редакцега:

— Керда Редант яхача юрта 320 моттиг йола школа хьалъечара фельстона тІа белгалдоаха кхоачамбоацараш долаш хинна хилар бакъдолга дІахойт къахьегамхой депутатий Малгобекски горисполкомо. Цу тайпара кхоачамбоацараш хиннад Лакхерча Ачалкхе 320 менги оттабергбола больницеи 320 моттиг йола школеи хьалъеча № 9 йолча гІишлош еча управлене объекташка а.

Цу управлене хьалха хинна кулгалхой (начальник нов. Черкизов) дерттІа терко еш хиннабац уж объекташ йистеяхара гІулакха. Шийи ханнахьа кийчъяьяц гІишлой материалаш, Іалашъяьяц механизмашца объекташ.

СУ-9 начальникалла оттаваьв уж объекташ йисте а яьха болх бе йолаялийтара берригa низ тІабахийта хІанз къахьегаш вола А. З. Даудов. Эшаш йола материалаш тІаенай, хІаьта уж гІишлош оттаьча ханна хьалъяь яргхиларах тешаш а да тхо.

ІАЛАМА ХЬАЛАШЦА КЪУВСАШ...

Ачхой - Мартановски района «Самашкинский» совхоза шоллагІча отделене кхаш леладераше механизаторашен деррига низаш тІадахийта цхьана кхоачашду массехк деххар. Царех керттера дар юкъарча хьайбашта ма-хулла дукхагІа доакъар Іалашдара хьатІахувлача шера хьувкъама лард йоллилген да.

— Доакъар кийчдара балхаш шерра даьржад тха отделене. — йоах отделене агроном Узаров Нурвана. — Люцерна вюзза хьакхачул тІехьагІа шурий ферме 700 тонн сенаж еллай. КхоалагІа хьаккхача кхы а 300 тонн йолларгья оаха. Цо торо хулийтаргья селлара дика доакъар кийчдага шиъ план кхоачашъе. 350 тонн йол аргІаш даь дІаоттаьй. ШоллагІа хьаккхача судинках 250 тонн йол ялар дог доах оаха. Бакъда, планагІа дийрхІа 1100 тонн-м хургьяц. ХІаьта сенаж дукхагІа йолларца дІанийсдергда оаха из.

Сунженски довкъашта тІехьашкарча цоцашка йол Іадашъелга чакхдоалаш латт. Хьинар айдаь къахьегаш ба механизатораш. Шерра яьржача социалистически яхье хьоккхам телаш ба коммунисташ. Ялат чуэцача хьалха лаьтта Дадаев Хьасан хІанз лакхара хьоккхамаш гойташ ва. Цул дукха тІехьависна коммунист Мадашев Хаваш. Цо лелаю стогомет сана ха ягІаш. Цудуьна лакха я доакъар кийчдеш йй къахьегама овсарле.

Доакъар кийчдеча къахьегача механизатораша Гурмалиев Іилас, Бисаев Абус, Замиров Вейсолта, аргІаш деча Виситаста Пасихьата, Полдаев Умала. Хасбулатова Асмарта дижа кхетаду укх шера дукхагІа доакъар кийчдар мел доархІаме да. Цудухьа цар дика ка а боал.

Деррига низаш оарцагІдаьха дика къахьийгад отделене а. Из хьажкІаш лелаераша а. Из хьахьокх хІанз чуийца яла гарга йолча силоса лаьрхІа дІадийнача хьажкІех хьахулчо.

Басаев ХІарона звенос лелаеча хьажкІех хІара гектара тІара 200—220 центнер моша гІадамаш доал. Цо торо хилийтар планагІа дийрхІа 4 эзар тонн силос йолла. Жа латтача кхы а 600 тонн силос йолла лага ба механизатораш.

ДІаьхача ахкан дерттІа йоаган ца хиннача Сунженски дукъа тІа селла дика хьажкІаш хьувкъае мишта вІаштІехьдаьннад цар. Керттера дар цоаш дерхІачох бІубенна хилар да.

Халданза къовсам доаттабир ахархоша йокъалца. ХьажкІаш дІайийнача 250 гектарах 40 гектар мара хий лехкаш яцар. Из кІезига долга кхетадора механизатораша. Йолаш йола торонаш таккар. ТІагІертта къахьийгар. Де мел дезар даь даьлча хий дехка йиш йолаш хилар кхы а 100 гектар.

Іан кхоачамболлаши кхыча боахамашта новкъосталан доакъар Іалашдара Нахьехаш Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза ахархоша дІадоладаьр хьал а ловцаш, кхоачашдир цар шоаш лаьрхІар. Дукххача шерашка Іааьча опыто новкъостал дир ахархошта. ХьажкІашта дерттІа обработка йир, кхоачамболаш минеральни удобренеш тайсар. Шоэза хий диллар хьажкІашта. Хьахинар хІанз тш да. Отделене хьайбашта кхоачамболлаши доалахошта новкъостал де низ кхоачаргболаши дика силос еллай.

Доакъар Іалашдарца цхьана боккха теркам тІабахийтаб отделене кулгалхоша, кхаш лелаераша иттлагІча пятилетка хьалхарча шера хьувкъама лард йоллара. Укх шера ка бола ялат чуийца лаьттaш гаьна ца доахаш комбайнаш кхай тІара дІа ма-яллинге чах мукъа а доахаш аха доладир. Из болх беча хьалха латт заканюртовцаш. Укх шера 1200 гектара тІа гурахьа юа культураш дІае лерхІ укказа. Мукъа дІнна деррига лаьтта — 700 гектар хІанзле аьхад. Гурахьа юа культураш дика предшественникаш хиннача дІаюргья: Собови культураш, хьажкІаш, шекара свекла. Якха дийрзача кхашка оахам дале хІара гектара 7 центнер кхоачийташ минеральни удобренеш товс.

Дийнахьа сардала къа а хьегаш оахам деча доккхий хьоккхамаш доах трактористана Эдиев Идриса, Исакаев НахІида, Буриев Іумара. Социалистически яхье котало йоахарех дувц «Къахьегама лестокаша», цар сийна отделене контора хьалхашка Ше байрахк хьалъайю.

Гурахьа йийна культураш хиийцачул тІехьагІа отделене деррига 1638 гектар аьхай, царех 783 гектара тІа шоллагІа юа культураш дІайийнай. Дукха ха йоацаш вІашагІъэяь горохи кени 100 гектара тІа дІайийнай. Уж культураш дІаювш вар тракторист Гунашев Джалаудин, сеяльщик Дадуев Ахьмад. Чусопаду ха хьатІаккхаччалца хьайбашта кхоачамболлаш хургда из доакъар.

ХІанз массанахьа техника йолча хана боккхача доархІаме ба мастерий-наладчиккий болх. Шоай тайпара «лораш» ба уж оал царех механизатораша. Цар говзача кулгаша лелийт уж на йохаш, на солаш. Юрта боахама продукташ дукхагІа яхара халкъа боахама план кхоачашъеча механизатораштa новкъостал деш дІабоагІа йоккха опыт йола слесараш Сулейманов Зайнди, Батукаев Куса, Сайдулаев Махьмад. Ялат чуэцаш а хадданза кхашка бар уж. Нагахь санна агрегат еха сацача сиха тоайора цар. ХІанз а дика лоархІабу уж шоай деккхарех.

Г. ГРУЗИН.

11700 гектар. Советски Союзе мел йолча дуга кхаех дикъагІа дакъа, Казахски ССР-е да. Мехка йоккхагІа ярех йолча валат леладеча республика дІалоац, Российски Федераци дІаяьлча, дуга леладара шоллагІа моттиг.

Кызылкум яхача яьссача аренашкара йоккха Тагускенски масси йолча моттиге хьалъеш я Казахстана дуга дІадувш йола йоккха керда район. Дуга чекашка дехка хий Сырдарья яхача хи тІара хьадоагІаш хургда. Цудухьа дІахо хьалдеш да дуга кхашка хиш дехкара дуллаш дола Левобережни магистральни канал.

СУРТА ТІА: Кызылкума яьссача аренашка канал доаккхача болх беш я 13 метр шера моттиг дІалоацаш сангар йоаккха низ бола роторни экскаватораш. Цу тайпарча экскаватор цхьан сахьата 600 кубометр лаьтта хьалтосс.

И. БУДНЕВИЧА сурт.
АПН.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ХИН ПЕЛА ЧУРА БАНКИЙ МУХ

Швейцарски газеташа цу корзагІбаларах «цІи йоацача вкладашта гонахьара чІоагІа бьнна мух» аьнна цІи яьккхай. ХІаьта корзагІбалар дІадоладелар Швейцаре Къаман банко паччахьалкхен ерригача банкашкара хьалех цІи тІа йоацаш счеташ лелаяра система дІаяккхар, аьгна хоам бича.

ГІулакх сенах латт аьлча, хІанзалца швейцарски банкаша ший тайпара бокъонаш лелайора. Банке ахча Іодуллачун безам хилча цун счет цІи тІа йовцаш йиса йиш яр, вешта аьлча, балансови картотекашка кодови номера кІал. Геттара дукха ахча Іодиллачун цІи банка управляющена марь ха йиш яцар, хІаьта цхьаккха а тайпара из гучаяккха йиш яцар цун. Ма-дарра аьлча, банкерча вкладий къайле паччахьалкхен къайленал чІоагІагІа лоравеш я.

Швейцарски банка предложене корзагІа хІана баьхаб?

Цо корзагІбаьхаб Іодилла ахча мичара дена дІа па ала, из шоай дац ала кийча бараш. Швейцаре Къаман банка хоамс корзагІбаьхаб «цІагІара» налогаш тохара шоай доходаш дуккхача шерашка къайла ахиьаь бола ФРГ-ра, Францера, Бельгера, Австрера, кхыча малхбоален мехкашкара дукха вкладчикаш. Кхы а чІоагІагІа уйла е езаш хилар мафена керте латтараш, политически влияни йоххараш, политика тІаєги боккхача наькъа тІареи гангстераш. Цар паччахьалкхейий финансови органий, кьест-каста Франце, Малхбузен Германе, Австре, США банкий хулача тайпара, счеташка хьажа безам хуле фу дергда?

Банка «эггара езагІа йолча къайленна» швейцарски банк тІакхайда яц дунен масштабе дикадар де аьнна. Из даьд, гангстераша американски банкаш йовхаш, наркотикий контрабанда, кхыдар деш «хьадаьккха» Іалаьмате дукха ахча дІакъайла дувлара раьза йоаца США тІатеІандаь. Уж дукха миллионаш, хетаргахьа миллиардаш цІи тІайоацаш Іодехкар швейцарски банкашка.

Цюриха, Берна, кхыча городий финансови чІоагІалений ларД «оахкаш» яр (хІаьта аьттув а боалар) ФРГ, Франце лакхера финансови органаш.

Цу мехкашкара бІаьш бола доккхача капитала дай швейцарски банкашца кодови цІи йола гІулакхаш леладе ловш ба, иштта тайпара налогаш дІатехкхара кІалхар а бувлаш. ХІаьта спад хиннача хана цу ахчанга догдоахилга йолаш я германски французски банкаш.

Цул совгІа, экономически кризисо бухтІара «Іург даьккхад» «Швейцарски банкашта дика дар Швейцарега а дика да» яхача кицана. Кхыча мехкашкара валюта тІадаро («швейцарски банкашта дика да», аьнна хет) тамашийна айъй швейцарски франка курс. Из дарах Швейцаре экспортни товараш (керттерча даькъе царех бах мохк) доазол дехьа маьха дезденнад, керттера дар — конкуренци лелае магар да а дайна («во да Швейцарена»). Доазол арахьара валюта хьачуахара хІанз Іаяха хьашт долаш деце налогаш текха безам боапараш, паргІата лела гангстерашн марнозон... кхерабе мегаргба.

Бакъда банкирашкеи тешам боапача вкладчикашкеи ена хорш дукха таьеа ялансар. Говзача финансови эксперташа цу сахьате лехар наькъаш. Масала, «Франкфуртер альгемайне» яхача малхбузенгермански газетерча Хайнс Брестела хьех: Лихтенштейне хорц трест йилла еза, хІаьта, тресто хьаелла еза цІи тІа йоаца счет. ТІаккха хьалохалой—лаха...

И. ЮРКОВ.
АПН.

Эцархошта ма-эшшара хилийта

Бахача наьха безам дукха тІабодаш ца хиларах тикаш а окладаш а хьелйиза латташ хулар хьалха Грозненски кога гІирс беча фабрика продукци. Цу тайпарча воча хьал тІа хинна гІулакхаш эргадала доладеннилга гуш да хІанз тикашка кога гІирс эцараш эйна а тикай болхлошка хаттараш дича а. Арахеца продукци кхы дикагІа хилар ловлга дац ала йиш еце а цу даькъе дукха хІама каратІаьинад фабрика коллективана. Белгалдаккха деза, грозненски маркагІара кога гІирс байга а, фасонага диллача модаца товш а хилар.

Цу тайпара белгалонаш хилийтара чакхъяьхача а хІанзчул тІехьагІа чакхъяха аьнна сттаяьча а организационно-технически мероприятей бІарчча комплекс я. Цунна чуйоагІа тишъенна оборудовани хувцилга, дикагІйола технологи, керда техника балха юкъейоалаелга, болхлой профессиональни говзал а, цар сакхетам, шоай болха тІара бехктокхам дегІабоалабара бола болх чакхбоаккхилга. Укх шера геттара дукха керда оборудовани кхаьчай фабрике.

Керда оборудовани дІаІомаялцца цунца болх бе низкъала хеташ, из Іомаелга чоалхане а цох боала пайда хайра ца хеташ а хул цхьацца бола болхлой. Цудухьа предприяте кулгалхошта, партийни, профсоюзни организацешта хьалхашка латтаьа декхарех цаІ да болхлошта юкъера кхетам балара а профессиональни говзал лакхъяра а гІулакх лакхача боараме леладелга. Ала деза, цу деша укхаза кхоачам хилдад терко еш йолла: предприяте вІашагІъехка, производственникаша дукха пайда эцаш я коммунистически къахьегама, дикагІйолча опыта школаш. Цунца цхьаьа укх фабрике чІоагІа яьржа я наставничество: духхьал балха моттигашка дикагІбола, производство къаьгга йовзача белхлоша новкъостал ду предприятене керда болхлой кадраш кийчъе. Из чІоагІа доархІаме гІулакх да, хІана аьлча кога гІирс бу болхлой кадраш кийчъеш цхьаккха а профессионально - технически училище яц республике, цудухьа цу даькъе фабрика ше шийха тийша я.

Фабрике хІара кІирс цкъа комисси хул производства технологи лораярга, брак ца хилийтарга хьожаш, болхлоша, болх хьабеча моттигашка хьежа чакхйоалаш. Комиссе дакъа лоацаш хул предприяте керттера инженер, технически отдела начальник, тІахьожама технически отдела начальник. Хан - ханахьа дІахьу продукце дикала хетадаь денош. вІаштІехьйоах профессех дикагІваар белгалваккхара йола яхьаш. Вешта социалистически яхь а шерра яьржа лел предпьяте цехашта, сменашта, къаьст-къаьстача болхлошта юкъе. Цох хьабоала пайда гуш а ба. Укх шера ворхІ бетта планагІа 2124 эзар сома маьха продукци маьхал яккха езача маьхал яьккхай 2212 эзар сома маьха продукци, вешта аьлча план 104,1 процент тІехкхоачашъяьй, валови продукци планагІа 2165 эзар сома маьха арахеца езача 2227 эзар сома маьха арахийцай, ворхІ бетта план 103 процент тІехкхоачашъяьй, къахьегама овсарле лаккхъяра план 101,1 процент, товарни продукци арахецара план 101,3 процент кхоачашъяьй.

Кога гІирс беча фабрика продукци дикагІа хилийтара цхьаькха цхьа гІулакх вІаштІехьдаькккхача пайдане хургда аьнна хет. Из да мах беча организацешца фабрика кулгалхоша, цун викалаша айхха бувзам лоаттабар. Тика болхлошка гІолла дикагІа Іомаде а, уж довзарга хьежжа Іалаше а тарлургда эцархой хьашташ, дІадоаккхаргда продукце дІайиечар белгалдаьха дола кхоачамбоацараш, вІалла хоатташ а хайра эцаш а йоаца продукци производствера дІайоаккхаргья, дикагІа дІаэца продукци дукхагІа арахецаргья. Из гІулакх иштта вІаштІехьдаьккхача пайдане хургда фабрика коллективана а, мах беча организацешта а, керттерча даькъе эцархошта а.

Л. АУШЕВА.

Дукха ха йоалаш Грозне гаонизона клубе хилар революционни, тІема, къахьегама сийлен моттигашка яьча Ерригсоюзни похода юкъе дакъа лаьцарий VII республиканский слет.

Цига гулбеннараш комсомольцаш, сийлен легдлехараш, революце, тІема, къахьегама, паоте, комсомола ветеранаш, Грозненски гарнизона бІухой.

Революционни, тІема, къахьегама сийлен моттигашка Ерригсоюзни поход еча юкъе дакъа лоацаш вай республика комсомольски организацеша, пионерски дружинаша баьча балхах лаьца доклад дир ВЛКСМ Нохч-ГІалгІай обкома секретаоа А. Енина. Цо дийцар Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІем тІа Котало яьккха 30 шу дизар белгалдаккхаш, пятилетка а цун тІеххьарча шера я заданеш хаьал хьалха кхоачашъеш республика къонача къахьегамхоша даьхача доккхача толамех. Коталон дезача цІейна накъаболхаш кагирхошта юкъе шерра баьржа хиннача «Сайна а цу эІамигача сага а хьалхара» яхача болламах. Ерригсоюзни поход йолча хана призывни допризывни кагирхошта юкъе беш бола кхетама болх комсомольски организацеша дикка тоабарах.

Слете къамаьл дир Старогрозненски УБР бурувдеттачун гІончас М. Баталова, Советски Союза Турпала М. Сурмача, Назрановски юкъерча школа дешархочо Л. Хаяуре, Грозненски гарнизона прапорщика В. Ганекос, Аргунски юкъерча школа комсомольски организаце секретаоа Р. Бахаевас, кхыча.

Ю. ГРОЙСБЕРГ.

СУРТА ТІА: Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІема ветеранаш Советски Союза Турпал П. Я. Калашников и Я. А. Дюбови слета юкъе дакъа лоацаш хиннараша.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ЯПОНИ: «ЮРТА БОАХАМ ЛЕШ ЛАТТ»

Массаза а ца хулаш дола сурт бІаргаго йиш яр укх деношка дукха нах гуллуча Токиочча наькъаш вІашагІа къастача цхьан моттиге. Шера Іеожаш йолча мангала кийнаш тохкаш, сира гІовталаш юхаш бола ахархой бар дІа-юха ухача наха мах боацаш кабуц, морковь, хьажкІаш. Іажаш бекъаш латташ. Тхоай кхашкарен бешамашкарен доагІаше а денад оаха баьцадаараши соми, йоахар цар из ший тайпара совгІат дІаэцаш мел волчунга. Баьцадаарашен сомон лаьтта, юрт дагайохийтийла шоана, ахархошкарча хьала уйла е оттаолда шо. Дукха къахьег оаха, хІаьта баьцадаарашн соми боацча маьхах оптовикашка дохк оаха. ХІаьта тика тІара эцаш хилча оаш дукха мах ма телий царех. ХІаьта мала бехке ва ахархочун а городе вахачун а аьттув ца хилара? Юрташка доал де баьнинаб капиталистически фермераш, кулакаш, хьа а ийеш хІамаш юха йоххаваш. Уж ба маьхаши законаши уоттадераш а. Цар дукха хІама йоаккх шоаш ийцача юртбоахама продукцена маьхаш ІотІалеттарца. Е ший тайпара демонстраци ю оаха тахан японски юртара халонаш городе бахача нахага дІахьокхар духьа, цу халонашкна лоаттабеча къовсаме тхоашта новкъостала уж оарцагІбахар духьа.

ХІаьта японски ахархошта белггала тІа латта а ма латтий дукха халонаш. Царех керттера яр малагІа я аьлча, из я, юрташкара къахьегамхой бІаьш шерашка кхаьбачен тІадийхачен лаьтто пайда тІа-тІа кІезигагІа телаш хилар. Лаьттан беркат эшадаларех е японски ахархочо хІанз къа вогІа хьегаш хиларах а дац из. Мичара. бІаьш шераш хьалхагІа а санна къахьегам дукха бераш волча японски ахархочо бокъонца тоа а йиш Іоюлл пайда эца мегаргболаш йола лаьттан хІара чІегилг, дукха дезаш кхеду дуга. ХІара віьог. Цхьабакъда цунгара хьадоалар тІатІа кІезигдув. «Оаха болх дукхагІа ме бу, кІезигагІа хул тха алапеш». — яхаш дехкъ ахархой. ХьатІадоагІар тоъац юха шера цІаькха дуга дІадера, тоъаш хІара шера дездув латтача вахара. Цудухьа тІа дукхагІа дІаух ахархой городашка баха. ХІаьта юрташка баха юхебисараша, дуга леладелга дита а дите, баьцадаараш, сом леладу доахани коа тІара оалхазараши кхеду. Цхьабакъда из гІулакх а дІадохьалургдац царга. Конкуренци лелалац царна правительства хьал а лоацаш укх тІеххьарча 10 шера дикка чІоагІденнача доккхийча капиталистически боахамашца. Шоашта ахча даькха городашка дІаух дукха ахархой. Даьсса латт цІеноши бІарчча юрташ. «Леш латт Японе юрта боахам». — йоах японски кепайоазоно.

ХІанзчул 15—20 шу хьалхагІа из гІулакх иштта нийслург ма дий аьнна дага лацар. Ший чурча производства чотах юртбоахама продукцеца дукха хІама ца эшаш йиза ше Іалашйора Японе. Бакъза, из кхеярга дІаболаш хинна мах лакхагІа-м бар. масала, США-рчул е Малхбузехьарча Европерчул. Либерально-демократически парте цу хана массе оагІорахьара хьаллоацар юрта боахам, цу даькъе кегийй юкъерен ахархой а.

Цхьабакъда сихха дегІаухача промышленносто тІа-тІа дукхагІа дІадехар дарегІа болхлой кулгаш. Уж долалургдолаш хиннар юрт мара яцар, хІаьта ахархошта городе баха дІабаха лацар. ТІаккха правительства юрташкара къахьегамхой лаьтта дІа а кхесса городашка баха дІаахавза баргбоацача боахаш хинна массехк решени тІайицар. Доккхий капиталистически боахамаш хьаллоаттаде даьлар Іаьмал. ЛаьрхІар шаьра гуш дар: цу боахамаша вахарах бохабергба кагийи юкъерен ахархой, уж парна чуоттавза е городашка баха дІабахавза ца боалача а боахаш. Цу гІулакха лаьрхІа юртбоахама продукце дуккха тайпаш арахьара дукхагІа тІаккхахьар а. Океан дехьара дуккха дарегІа кхеш, кІа, генарий лаьтта, шу-ейий дулхен продукташ тІакхахьаро шиннех шоай хьашт дола ник харжавза баргбоацача оттабора ахархой — шоай хьашт дале пайда ца хула боахам дІахо лелабе е городе баха дІа а баха кІалхара бсвла.

Правительства ше лийрхІар кхоачашдир. Доккхий капиталистически боахамаш юрташка керттера низ хинна дІа а этта, кагийча боахамашка шоаш яхар дайташ да. Укх тІеххьарча 10 шера 6 миллион гаргга ахархой дІабахаб городашка баха. Юрташка баха нах соахка 10 процент кІезигбеннаб. «Юрташкара керттера балха низ кхалнахи боккхий нахи ба. Юрташка бахача нахах 70 процент — 60 шерал тІех ха яьнна нах. Юрташка бахача хІара 100 дезала юкъе бчаш мара бац шоаш хьийгача къих городе бахача дезалашта нийсса доходаш хулаш. Лаьтта леладаро хІанз кхабац японски ахархо. Ца валлал эшачох ах мара лац по цунна. Вож ах городера лаккха дезаш ба ахархочун дезал.

Дукха ахархой городашка баха дІаахапза ца боалаш хилара, лаьттани хьупи министерства яхачох, цІенхаштта кризис тІаккхоачаьй мехка юрта боахама. Правительстваеи ЛДП-енеи цунна кІалхара боргбола никъ хет доккхий капиталистически боахамаш юрташка дІахо хьаллоаттадарах.

КІезига лаьтташ леладу дукхагІа бола ахархой хоадамболлаш духьала баьнинаб цу политикана, шоай вахар по дІахо кхы тІа толхадергдолга а хоьш. Ахархошта юкъе тІа-тІа дукхагІа хьаллоацаш я юртбоахама кооперативаш вІашагІйоххара идея. Цхьабакъда паччахьалкхенгахьара новкъостал доацаш хила йиш йолаш дац из, хІаьта правительствои доал ду партии цу лоашага кхыметтел дІахьажа а безам болаш яц. Цар масса долча шера, «Экономисто» яхача журнало яздечох, «цу проблемана политически никъ баьйххаб». Цу гІулакхо кхы тІа а эгІазбут шоаш лерхІар болхлой классаца цхьоагІо хилча мара кхоачашде шоай вІаштІехьдаргдоацилга кхетадеш боагІа ахархой.

Ю. ВДОВИН,
ТАСС корреспондент.
Токио.

Советски Союзо новкъостал а деш Іарбий мехка хьалъеча ерригача гІишлонех, ший лоархІамга диллача, Советски Союзо новкъостал а деш Нил яхача хи тІа хьалъяьча лакхача сунтаца мара нийсъяла йиш йолаш яц Сире Евфрат яхача хи тІа хьалъеш латта гІишло. Евфратски сунт хьалъеча (цун йІоахал 4000 метр, лакхал 58 метр) дакъа лоацаш хилар 12 эзар саг сирийцаш, эзараш советски гІишлонхой, изыскателаш, проектировщикаш.

ХІанз сунт практически хьалъяь яьннай, гІишлонхоша керттера низаш тІадерзадаьд гидроэлектростанце объекташта. ХІаране 100 эзар киловатт электроэнерги луш йола кхо агрегат хІанзле хьавІашагІтеха яьннай, 1974 шера май бетта деназ электроэнерги лу цар.

Евфрата тІара гІишло хьалъяра балхаш чакхдаьнначул тІехьагІа кхы тІа 600 эзар гектар лаьтта хий дехка торо хургья Сире, вешта аьлча хий дехка лаьтташ шозза алсамдаха а электроэнерги шозза дукхагІа яккха а торо хургья.

СУРТА ТІА: хьалъеш латтача Евфратски ГЭС-а юкъара сурт.

В. ШУСТОВА сурт.
АПН.

Дешара кердача шера-кийчо

ДЕРРИГА А ХЬАЛКХУВЧА ТІЕХЬЕННА

Паоте, халкъо долла хІама ду бераш паргІатарча, сийдача классашка дешаш хилийтара, царна хьеха нах йоккха квалификаци йолаш хилийтара, цаога дика учебникаш, лаборатореш, мастерскеш, спортивни залаш хилийтара.

Деррига кхо шу мара дац тха школа хьайийлла. Доккхий дика хувцамаш хинна школе цу юкъа, къьстта берий оамалаш, цар сакхетам лакхбалара хьакъехьа.

Хови ма-дий духовни вІаьхий, моральни цІена, дегІа уьахцІена вола саг хьалкхевар чІоагІа доалхане гІулакх долга. ХІаьта общественносто йел доккха новкъостал доия а, иштта вола саг хьахулийтача боккха лоархІам болаш я школа хьехархо.

Цу тІа гІолла тха школана хьалхашка эттар цІенхаштта дола декхар — хьехархой балха говзал лакхъяр, хІара заняти ма-хулла пайданегІа а берий сакхетам лакхбеш а хилийтар, из коммунизм хьалъяра практикаца ювзаш яр. ХІара дешархочунна дика знанеши практически навыкаши кхоачагйолаш хІама дар, из цІаккха а чу ца вусаш классера классе воалаш дешаш хилийтар.

ХьатІаккхувча тІехьенна кхетам балар советски обществан паччахьалкхени керттерачарех цхьа декхар да. Іилма-материалистически кІийлен тІа болх беш йолча паччахьалкхени общественнин организацей бесистемагІа кхоачашду из. Бераша кхетам дуча боккха лоархІам болаш ба дезал, царна гонахьара нах, даьнеи наьнеи юкъера гІулакхаш.

Тха коллектив из дика кхеташ а ший тахан де дезачох дика сакхуш а я. КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева белгалдаьхад кагирхой социальни политически хиннар лакхлар чІоагІа хьаштдолаш парти хилар. Иштта аьннад цох парте XXIV-ча съезда КПСС ЦК-ас яьча Отчетни доклада тІа, парте обкома X пленума решенеш тІа. Цу документаш тІа дика къоастабаьб дІаяхача замах юхедисача, хІанз а тІехь цхьаболча наьха сакхетам чу дисачен цар шоай вахаре леладечен воча гІулакхашта духьала лоаттабе беза къовсам. Из къовсам лоаттабара хадданза теркам тІабохийт вай парте, советски общества боккха сакхетам бола бераштача цаха.

ХІара классе беш болча кхетама балха тІехь толам балар вуккхача даькъе тийша да ерригача школа беча кхетама балхах, классай кулгалхой балх лоотІа леларах, цар теркам тІабохийташ а из бехктокхаме хеташ а уж хиларах, цар вІашин бувзам а болаш, дикадар дІа-юха а эцаш из барах.

ХІаьта тха школе ба педагогически балха бокъонца бола мастераш. Уж ба хьехархой Ф. Б. Марзиева, Г. И. Макогонова, Я. Д. Медов, Х. Х. Котиева, С. П. Власенко, М. С. Дидигова, кхыбараш. Дешар хьехара кхетам балара хьокхам тел цар шоашкара, цар сий а ду, уж лоархІа а лоархІ.

ДІадехача шера дешар хьехара кабинетни система юкъейоалайир тха школе. Тха я эрсий меттеи литератураи, историеи обществоведенеи, физика, химе, математика, биологе, кхыча предметий кабинеташ. Школо доккхал деш я лингофонни кабинет.

Школе болх беш я дукха кружокаш. Укх шера бераша болх беш даьккхача ахчах оаха ийцай оркестр.

Цу дерригача шерашка школас хьалхара моттиг лоац художественни самодеятельноста хьажаре. Дика болх беш я интернациональни доттагІала клуб. Иштта болх дика бу «Поиск» яхача клубо а. Тха школа музее я Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІема экспонаташ. Цига цІаккха бна ца болийташ сий ду вайнаьха лаьтта вай таханара ноаз бахьан шоай са Іодиллача эрсий, украиний, кхыча халкъий къонгий, хІаьта иштта цу тІем тІа дакъа лоацаш хиннача Нохч-ГІалгІайчен къонгий а. Уж ба Нурадилов Ханпаша, Дотмурзиев Ахьмад, Арсанов Махьмад, МальсаговгІар Ахьмади Махьмади, Тутаева Аьсет, кхыбараш.

Школе я дика столови, хІаьта эггара эІамагІа долча бераш та мах боацаш даа хІама ла, Аьхки болх беш хилар берий площадка, ша бутт баьккхар цига бераша.

Школа хІанз дешара кердача шера кийчъенна я. Школина дІадахача шерашка хиннача дикагІа яьй ремонт.

Из деррига иштта дале а, кхоачамбоацараш а да. КІезига дакъа лоац пионерски балха юкъе культурно-просветительни учреждений болхлоша, инженерно-технически болхлоша, интеллигенце. Нагахьа санна цар новкъостал доре, тхона аттагІа хургдар бераш кхетаде.

Шоай бераш дика кхетадеш бола дезалаш белгалбаьхача а бакъахьа хет тхона. Предприятешка конкурс йоре бакъахьа дар иштта дезалий.

Уж деррига кхоачамбоацараш дІададарга, нагахьа санна вай дерригаш а оарцагІдаьнча вай бераш кхетадара дукхагІа теркам тІабохийте.

Ж. БЕРКЕН-ХАЕВ,
г. Назранерча № 3 йолча юкъерча школа директор, халкъа просвещене отличник.

ЮРТАШКА ЮКЪЕРЧА ДЕШАРА ШКОЛАЙ 10 КЛАСС ЧАКХЪЯЬККХАРАШКА!

Юрташкарча профессионально-технически училищешка лоацъяьча программагІа МЕХАНИЗАТОРИЙ ГОВЗАЛАШ ІОМАЕ ХЬЕХ ШО укх специальностех:

— № 1 йолча СЕРНОВОДСКИ ПРОФТЕХУЧИЛИЩЕ — 3 класса тракторист-машинист; слесара говзал а йолаш автомашиний водитель;

— № 2 йолча КАЛИНОВСКИ ЮКЪЕРЧА ПРОФТЕХУЧИЛИЩЕ — 3 класса тракторист-машинист; слесара говзал а йолаш догІар хьисапеи вешти хий детта машинист;

— № 29 йолча АРГУНСКИ ЮКЪЕРЧА ГПТУ — бульдозера, скрепера, грейдера машинист; экскаватора машинист.

УЧИЛИЩАШКА ДЕША ХА 8 БУТТ Я. Деша дІаэц республика совхозийи колхозийи, «Чеченингушводстрой» гІишлон управлене ПМК-ай направленегІа.

ДЕША ДІАИЯЦАЧОА УЧИЛИЩЕ 96 СОМ СТИПЕНДИ ЛУ. Училище дийша баьнначул тІехьагІа уж хьахьожабаьча боахамашка болх бе бохийт кагирхой.

ТЕЛЕВИДЕНИ

16 август
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Босбола телевидени. Іуйранара гимнастика. 9.25 — Оакхарий хьакъехьа бераша. Ленинградера передача. 9.55 — Босбола телевидени. «Іуйранара почта» яха музыкальни программа. 10.25 — Босбола телевидени. «Милице сержант» яха телевизионни художественни фильм. 3-гІа сери. 11.30 — «Дай-ноанон шоана». 12.00 — Босбола телевидени. Художникех дола дувцараш. Офорты Рембранта. Ленинградера передача. 12.30 — «Егорова Аннай хала ираз» яха телевизионни очерк. 13.00 — Босбола телевидени. «ДІалокх Докшицера» яхача фильм-концерта премьера. 13.20 — «УнахцІено». 13.50 — Босбола телевидени. Литературни дешараш. Блок. Лирика. ДІадеш РСФСР заслуженни артистка Демидова. 11.15 — Босбола телевидени. «Даргомыжске романсаш» яхача фильм-концерта премьера. 14.55 — Босбола телевидени. Чкалова улица. 15.55 — Босбола телевидени. «Хореографически новелла», яха фильм-концерт. 17.00 — Босбола телевидени. «БІаргагушдар — тешаш халадар». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 18.45 — Босбола телевидени. Нек дарах йола Европа кубок. МаІацах. 19.00 — Концерт. Герман. Польшера передача. 19.30 — Босбола телевидени. «Печорина журнала оагІонаш» яхача телевизионни спектакла премьера («Вай хана турпала» яхача Лермонтова романах йола премьера). 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. «Аутлото». 22.45 — Ягача атлетиках йола Европа кубок. Францера передача. Пистеньлча — кердараш.

II ПРОГРАММА

16.20 — Советски Союзе гІолла. «Советски Киргизстан». 16.10 — «СовгІат» яха художественни фильм-концерт. 16.35 — «Керттера российски никъ» яха телевизионни фильм. 16.50 — Киножурнал. 17.00 — «Василий Головацкий» яха документальни фильм. 17.15 — СССР Флота Дениа. Цена сигале хийла шоана, доттагІий. 17.50 — Стахановски болама 40 шу дизарга. «Факел» яха фильм-спектакль.

17 август
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Босбола телевидени. Бераштa йола Іуйранара гимнастика. 9.30 — Босбола телевидени. «Гургал бетта сахьат». 10.00 — «Советски Союза гІулакх деш ва». 11.00 — Босбола телевидени. Маршака фаьлг. Центральни берий театра спектакль. 12.05 — «Музыкальни киоск». 12.35 — «Юртара сахьат». 13.35 — Дипдургдоаца киноленташ. «Истребителаш» яха художественни фильм. 15.15 — Босбола телевидени. Тахан — СССР Фецарча Флота Ди. Гражданески авиаце Министраца Бутеенна даь къамаьл. 15.35 — Босбола телевидени. «Халхараш ду маІача наха» яха фильм-концерта премьера. 16.15 — Босбола телевидени. Дунен халкъашта юкъера панорама. 16.45 — Босбола телевидени. СССР ТІема — фецарча наххий керттера командующе. Советски Союза Турпала, авиаце керттерча маршала Кутахова къамаьл ду. 17.00 — Босбола телевидени Советай мехка бераш. «Никъ дІаболалуш» яха документальни фильм. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Мультфильм. 18.25 — Босбола телевидени «Кинокикъбархой клуб». 19.25 — Босбола телевидени. «Миссио Шелтона никъ бар» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 21.00 — «Ха». Информационни программа 21.30 — Босбола телевидени. СССР Фецарча Флота дена хетадаь концерт. Советски Союза эскара центральни академически театрера передача. 23.00 — Босбола телевидени. Ягача атлетиках йола Европа кубок. Францера передача. Пистеньлча — кердараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.05 — «Къона ленинхо» яха дешархошта дола телевизионни журнал. 17.25 — Фильм. 17.40 — Кинопередача. 19.10 — «Кховнента нодг» яха художественни фильм.

РАДИО

16 август

6.30 — Баьцадаараш леладеча кхашка яь радиорейд (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 14.40 — «Ираз дола кхел» яха Ведзижева очерк (эрсий меттала). 15.05 — Концерт (эрсий меттала). 15.40 — «Бурув тохача эІамига саг вера» яха Бокова дувцар (гІалгІай меттала). 16.00 — «Дина догмашта моттиг яц». КПСС Надтеречни райкома секретара Рашидовай выступлени (нохчий меттала). 16.15 — «Дай мехка музыкальни вахар» яха радиожурнал (нохчий меттала).

17 август

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 12.10 — Микрофона хьалхашка ба йовзоихой. Моттигерча поэтий керда стихаш (нохчий меттала). 13.15 — «Ціе сийгаш» яха пионераштеи дешархоштеи йола передача (гІалгІай меттала). 15.40 — «Авиатораштa хетаяь передача (эрсий меттала). 15.50 — Грозненски авиапредприяте болхлошта хетадаь концерт (эрсий меттала). 16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 18.30 — Иллеца доттагІал дараштa дола концерт (гІалгІай меттала).

Тахани кхоанеи хургда

16 АВГУСТ

С. М. Кирова цІерагІча культураи салаІарен парк. КПСС XXV съезда хетадаь Шалински районен гор. Грознен къахьегамхой «Марси жІовн!» яха цІей. 15.00. Спортивни майда. Волейболах йола яхьаш. 15.00. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 17.00. Музыкальни эстрада. Духовой оркестра концерт. 17.30. Кинолекторий. «Даьхен низ бола ткъамаш» яха лекци. 18.00. Баьццара театр. Городера къахьегамхой Шалински районен гор. Грознен ветеранашца вІашагІкхетар. 19.30. Шалински района художественни самодеятельноста коллектива концерт. 19.30. «Тха къахьегам — хьона ба, Даьхе» яха кинофестиваль. 19.30. Халхараш ду майда. Халхарий сайре.

В. И. Ленина цІерагІара культура Дворец. 10.00. «Искорка» яха клуб. «Кастта школе» яха утренник — ловзар. 12.00. Аттракционий клуб. Двореца художественни коллективашта юкъе дІаязвалара ихІараш хьайийлла ди. 18.30. Кинолекторий. «Нохч - ГІалгІайчера киназаши мурдий товбаши» яха лекци. «Атеист хила декхарийла ва» яха кино тематически хьокхар.

17 АВГУСТ

С. М. Кирова цІерагІча культураи салаІарен парк. Студенчески отрядий республикански фестиваль. 10.00. Баьццара театр. Торжественни дакъа. 12.00. Спортивни майда. Волейболах, баскетболах, ейгача атлетиках, дозалаш хьалъайдарах йола яхьаш. 12.00. Читательни павильон. Пенгазеташка хьажар. 14.00. Парка майда. 18.00. Баьццара театр. Агитбригадашка хьажар. 19.30. Кинолекторий.

ХАОТТАМ

Тахан хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йовцаш малхбузехьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике гІолла 17—22 градуси. Грозне — 18—20 градуси йолаш хилен таолу.

Кхоанен ломмен хувцалуш морхаш а йолаш. 17 августа лаьгІо догІа а делхаш, бе-беча оагІорахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура буйсана — 10—15 градуси дийнахьа 20—25 градуси йолаш хилен таолу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора заь — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культураи отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; нисьмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни и культуры—3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект, 7/84. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

Заказ № 5523.